

**Badanie beneficjentów ostatecznych
Sektorowego Programu Operacyjnego
Rozwój Zasobów Ludzkich 2004 – 2006**

Raport kwartalny z II sesji ankietowania
osób objętych wsparciem jako niepracujące
w III kwartale 2006 roku

2 RAPORT KWARTALNY

Przygotowany dla:

Departamentu Zarządzania EFS w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego

Autorzy:

ABR Opinia Sp. z o.o.

Anna Chrościcka
Tomasz Płachecki

Warszawa, maj 2007 r.

Drugi raport kwartalny „Badania beneficjentów ostatecznych Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004 – 2006” został przygotowany przez zespół ewaluatorów firmy ABR Opinia Sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Wydawca:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
ul. Wspólna 2/4
00-926 Warszawa
tel. (+48 22) 461 30 00

ISBN: 978-83-60916-38-4

Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym
ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa
tel. (+48 22) 501 50 08, fax. (+48 22) 501 52 05
E-mail: zarzadzanieEFS@mrr.gov.pl oraz pokl@mrr.gov.pl

Internet: www.efs.gov.pl

Infolinia EFS
0 801 EFS 801
0 801 337 801
płatne jak za połączenie lokalne

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	3
Najważniejsze wyniki	5
Trudności przed udziałem w programie	5
Zmiana statusu na rynku pracy	5
Rozwój umiejętności poszukiwania i wykonywania pracy, wzrost pewności siebie	6
Percepcja wpływu projektu na zmianę sytuacji BO	7
Ocena projektu	8
Informacje o badaniu	9
Populacja	9
Próba	9
Reprezentatywność badania	10
Technika badawcza	11
Termin realizacji	11
WYNIKI BADANIA	12
Sytuacja przed udziałem w projekcie	12
Przystąpienie do projektu	15
Rodzaj otrzymanego wsparcia	18
Zmiana sytuacji po udziale w projekcie	19
Status na rynku pracy	19
Zmiana intensywności poszukiwania pracy	21
Rozwój umiejętności i wzrost pewności siebie	22
Zmiana szans na znalezienie zatrudnienia przez osoby pozostające bez pracy	24
Percepcja wpływu udziału w projekcie na zmianę sytuacji	26
Wpływ na poprawę statusu na rynku pracy	26
Wpływ na rozwój umiejętności oraz wzrost pewności siebie	27
Ocena projektu	30
Sytuacja po udziale w projekcie	31
Osoby pozostające bez stałej pracy	31
Osoby, które znalazły zatrudnienie	36
Osoby, które założyły własną firmę	40
Czynniki warunkujące szanse wykonywania przez BO stałej pracy	42
Znalezienie zatrudnienia	43
Założenie własnej firmy	47
Charakterystyka beneficjentów ostatecznych	48

**BADANIE BENEFICJENTÓW OSTATECZNYCH SPO RZL
- RAPORT Z II SESJI ANKIETOWANIA**

NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI

Trudności przed udziałem w programie

- Znalezienie zatrudnienia przeważnie utrudniało badanym kilka przeszkód. Blisko jedna trzecia (31%) respondentów wskazała od pięciu do siedmiu tego rodzaju barier, a co dziesiąty (10%) – od ośmiu do czternastu. Średnio respondenci wskazywali cztery przeszkody.
- Bariery, które utrudniały respondentom podjęcie stałej, legalnej pracy, przed rozpoczęciem przez nich udziału w projekcie, szczególnie często wiązały się z brakiem kompetencji wymaganych przez pracodawców: doświadczenia (przeszkoda wskazana przez 55% respondentów), umiejętności (42%) lub wykształcenia (39%). Wśród najczęściej wymienianych barier znalazł się również, na drugim miejscu, brak jakichkolwiek ofert pracy (48%).

Zmiana statusu na rynku pracy

- Najwyższym odsetkiem beneficjentów ostatecznych, którzy znaleźli pracodawcę, wyróżnia się Działanie 1.2: udało się to blisko co drugiemu (47%) beneficjentowi ostatecznemu tego Działania. 7% osób, które korzystały ze wsparcia w ramach Działania 1.2, po pół roku od zakończenia udziału w projekcie prowadziło własną działalność gospodarczą. Dla Działania 1.2 charakterystyczna jest również przewaga osób kontynuujących naukę wśród beneficjentów ostatecznych nie wykonujących stałej pracy, związana z faktem, że Działanie to jest skierowane do młodzieży.
- Wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.3 podobnie liczne okazały się trzy grupy: beneficjenci ostateczni, którzy po pół roku od zakończenia udziału w projekcie byli zatrudnieni (32%); osoby, które w momencie badania prowadziły własną działalność gospodarczą (30%); oraz takie, które ani nie kontynuowały nauki, ani nie pracowały (35%). Wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.3 osób, które mimo otrzymanego wsparcia nie wykonują stałej pracy, jest mniej, niż wśród beneficjentów ostatecznych dwóch pozostałych Działań objętych badaniem. Działanie 1.3 wyróżnia się przede wszystkim wysokim odsetkiem beneficjentów ostatecznych, którzy po pół roku od zakończenia udziału w projektach prowadzili własną działalność gospodarczą.

- ile wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.2 oraz Działania 1.3 przeważali respondenci, którzy w momencie badania byli zatrudnieni lub prowadzili własną firmę, o tyle wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.4 osoby wykonujące stałą pracę stanowiły zdecydowaną mniejszość. Wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.4 najliczniejsze były osoby, które ani nie pracowały, ani nie kontynuowały nauki – stanowiły 70%. Odsetek ten był zatem znacznie wyższy, niż w przypadku Działania 1.2 oraz Działania 1.3, skierowanych do grup docelowych, których szansa na znalezienie zatrudnienia nie zmniejszała niepełnosprawność.
- W przypadku Działania 1.2 oraz Działania 1.3 odsetek osób wykonujących stałą pracę okazał się nieco niższy wśród kobiet, niż wśród mężczyzn. Różnica ta wynika przede wszystkim z faktu, że kobiety rzadziej niż mężczyźni prowadziły działalność gospodarczą: we własnej firmie pracowało 13% uczestniczących w badaniu kobiet i 24% mężczyzn.
- 87% respondentów, którzy znaleźli pracodawcę, zostało zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Beneficjenci ostateczni, którzy znaleźli pracę, mają przeważnie poczucie stabilności zatrudnienia, które udało im się zdobyć: 82% uważa za („zdecydowanie” lub „raczej”) prawdopodobne, że obecny pracodawca będzie ich zatrudniał przez najbliższy rok.
- Przeszło cztery piąte (83%) firm, założonych przez beneficjentów ostatecznych, nie zatrudnia pracowników, natomiast pozostałe (17%) należą do kategorii firm mikro, zatrudniających do 9 osób. Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy założyli działalność gospodarczą, 95% uznało za „zdecydowanie” lub „raczej” prawdopodobne, że ich firma będzie funkcjonowała przez najbliższy rok.

Rozwój umiejętności poszukiwania i wykonywania pracy, wzrost pewności siebie

- 63% respondentów zauważyło, że w porównaniu z sytuacją przed udziałem w projekcie umieją lepiej szukać pracy. Prawie trzy czwarte (74%) badanych zadeklarowało, że obecnie lepiej potrafią wykonywać jakąś pracę, a blisko cztery piąte (78%) odczuło wzrost pewności siebie.
- Zdaniem blisko dwóch trzecich (65%) badanych, którzy dotychczas nie znaleźli zatrudnienia, ich szanse na znalezienie pracy są obecnie wyższe niż przed udziałem w projekcie. Przeszło dwukrotnie mniej liczna była grupa osób, które uważały,

że ich szanse na uzyskanie zatrudnienia się nie zmieniły (29%). Tylko 2% respondentów uważało, że ich szanse na znalezienie pracy spadły.

Percepcja wpływu projektu na zmianę sytuacji BO¹

- Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy po około pół roku od zakończenia udziału w projekcie byli zatrudnieni, 37% stwierdziło, że projekt „bardzo” się do tego przyczynił, natomiast dalszych 28% uznało, że projekt „raczej się przyczynił” do znalezienia pracodawcy. Grupa osób uważających, że udział w projekcie w ogóle nie przyczynił się do znalezienia przez nich pracy, stanowiła 16% beneficjentów ostatecznych, którym się to udało.
- Przeszło połowa (53%) beneficjentów ostatecznych prowadzących własne firmy stwierdziła, że projekt „bardzo” się do tego przyczynił, a dalszych 26% uważało, że projekt „raczej” się przyczynił do rozpoczęcia przez nich działalności gospodarczej. Zaledwie 2% respondentów, którzy założyli firmę, było zdania, że uzyskane wsparcie nie miało na to żadnego wpływu.
- Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy uznali, że obecnie umieją szukać pracy lepiej, niż przed rozpoczęciem korzystania ze wsparcia, 16% sądziło, że projekt, w którym wzięli udział, „bardzo” się do tego przyczynił, a 50% - że „raczej” się przyczynił. Wśród beneficjentów ostatecznych odczuwających, że obecnie lepiej umieją wykonywać określoną pracę, 23% stanowiły osoby, które uważały, że projekt „bardzo” się przyczynił do podniesienia ich kompetencji, a 49% takie, które sądziły, że otrzymane wsparcie „raczej” się do tego przyczyniło. Spośród osób, które odczuły wzrost pewności siebie, 19% uważało, że udział w projekcie „bardzo” przyczynił się do zajścia tej zmiany, a 52% - że „raczej” się przyczynił do jej wystąpienia.
- Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy pozostawali bez pracy, ale sądzili, że ich szanse na znalezienie zatrudnienia wzrosły, przeszło połowa stwierdziła, że udział w projekcie „bardzo” (12%) lub „raczej” (43%) wpłynął na zajście tej korzystnej zmiany. Beneficjenci ostateczni Działania 1.4 częściej, niż beneficjenci ostateczni dwóch pozostałych Działań, uważali, że otrzymane wsparcie „bardzo” przyczyniło się do wzrostu ich szans na znalezienie pracy.

---

¹ Odpowiedzi udzielano na skali od 1 „w ogóle się nie przyczynił” do 10 „bardzo się przyczynił”. Oceny zawierające się pomiędzy krańcami skali interpretujemy w następujący sposób: oceny od 2 do 4: „raczej się nie przyczynił”, oceny 5 i 6: „średnio się przyczynił”, oceny 7-9: „raczej się przyczynił”. Pominięto nieliczne odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Ocena projektu

- Respondenci przeważnie oceniali otrzymane wsparcie stosunkowo wysoko. Około jedna czwarta (26%) beneficjentów ostatecznych uznała otrzymane wsparcie za bardzo dobre². Wraz z respondentami, którzy uważali, że wsparcie było raczej dobre (47%), stanowili blisko trzy czwarte badanych. O stosunkowo wysokiej ocenie otrzymanego wsparcia świadczy również fakt, że 92% badanych beneficjentów ostatecznych zadeklarowało gotowość do zachęcenia znajomego do udziału w projekcie podobnym do tego, w którym sami wzięli udział.

---

² Na skali od 1 „bardzo zła” do 10 „bardzo dobra”. Oceny zawierające się pomiędzy krańcami skali interpretujemy w następujący sposób: oceny od 2 do 4: „raczej zła”, oceny 5 i 6: „średnia”, oceny 7-9: „raczej dobra”.

INFORMACJE O BADANIU

Populacja

Badaną populację stanowili beneficjenci ostateczni SPO RZL objęci wsparciem w ramach Działań: 1.2, 1.3 oraz 1.4, którzy zakończyli udział w projektach w trzecim kwartale 2006 roku. Wynik przedstawiono zarówno dla beneficjentów ostatecznych poszczególnych Działań³, jak i zbiorczo.

Próba

Badanie zostało przeprowadzone na losowej próbie warstwowej. Próba została dobrana spośród beneficjentów ostatecznych, których dane (gromadzone w PEFS) zostały przekazane przez Instytucje Wdrażające.

W celu dobrania prób w badanej populacji wyróżniono warstwy ze względu na:

- Działanie
- płeć
- kategorię wiekową
- województwo.

Ze względu na wymóg zapewnienia dostatecznej (czyli umożliwiającej dokonanie stosunkowo dokładnych oszacowań) liczby respondentów dla każdego z Działań, ustalono nieproporcjonalny udział próby w warstwach wyodrębnionych ze względu na Działanie. W przypadku Działania 1.2 oraz Działania 1.3 wdrażanych regionalnie, dodatkowo konieczne było zrealizowanie dostatecznej liczby ankiet w poszczególnych województwach⁴. Dlatego w przypadku tych Działań również udział próby w warstwach wyodrębnionych ze względu na województwo był nieproporcjonalny.

---

³ Spośród beneficjentów ostatecznych SPO RZL, którym udzielano wsparcia w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy (to jest wszystkich beneficjentów ostatecznych Priorytetu I, poza beneficjentami ostatecznymi Działania 1.1), w drugiej sesji ankietowania nie wzięli udziału beneficjenci ostateczni Działania 1.5 oraz 1.6. Powodem nieobjęcia badaniem beneficjentów ostatecznych tych Działań było niedostarczenie danych z bazy PEFS przez Instytucję Wdrażającą.

⁴ Wyniki dla poszczególnych województw zostaną przedstawione po trzech falach ankietowania, w raporcie rocznym, oraz po pięciu falach, w raporcie końcowym.

Ze względu na nieproporcjonalną alokację próby w celu dokonania poprawnych oszacowań dla populacji nadrzędnych⁵ konieczne było zastosowanie wag, obliczanych z wykorzystaniem informacji o liczebności poszczególnych sub-populacji⁶.

Próba liczyła 1581 beneficjentów ostatecznych SPO RZL objętych wsparciem jako osoby niepracujące, w tym: 742 beneficjentów ostatecznych Działania 1.2, 739 beneficjentów ostatecznych Działania 1.3 oraz 100 beneficjentów ostatecznych Działania 1.4⁷.

Reprezentatywność badania

Przy opisanej strukturze próby zakładany⁸ maksymalny błąd oszacowania frakcji wynosi:

- dla populacji beneficjentów ostatecznych Działania 1.2, Działania 1.3 oraz Działania 1.4 „ogółem”: +/- 2,81%
- dla populacji beneficjentów ostatecznych Działania 1.2: +/- 3,99%
- dla populacji beneficjentów ostatecznych Działania 1.3: +/- 4,05%
- dla populacji beneficjentów ostatecznych Działania 1.4: +/- 10%

Próba, na której przeprowadzono badanie, jest reprezentatywna dla populacji beneficjentów ostatecznych Działania 1.2, 1.3 oraz 1.4, których dane zostały przekazane przez Instytucje Wdrażające w celu realizacji badania. Baza, powstała w wyniku połączenia zbiorów danych przekazanych przez poszczególne Instytucje Wdrażające, stanowiła operat, na podstawie którego ustalono strukturę próby oraz obliczono wagi (związane z jej nieproporcjonalnością), oraz z którego próba została wylosowana.

Badanie opiera się na założeniu, że Instytucje Wdrażające przekazują dane kompletne, to jest obejmujące wszystkich beneficjentów ostatecznych, którzy ukończyli udział w projek-

---

⁵ To jest: dla populacji obejmującej beneficjentów ostatecznych wszystkich badanych Działania, dla populacji obejmującej beneficjentów ostatecznych Działania 1.2 ze wszystkich województw oraz dla populacji obejmującej beneficjentów ostatecznych Działania 1.3 ze wszystkich województw.

⁶ Procedurę ważenia danych można opisać jako odpowiednie zwiększenie wpływu, jaki na wynik ogólny mają odpowiedzi respondentów należących do grup, których udział w próbie był mniejszy, niż udział w populacji, oraz odpowiednie pomniejszanie wpływu, jaki na wynik ogólny mają odpowiedzi respondentów z grup, które były w próbie „nadreprezentowane”.

⁷ Spośród beneficjentów ostatecznych SPO RZL, którzy otrzymali wsparcie jako osoby niepracujące, drugą sesją ankietywania nie zostali objęci beneficjenci ostateczni Działania 1.1, 1.5, 1.6. Wywiady „zaoszczędzone” w wyniku nieobjęcia badaniem tych grup (a także pracujących beneficjentów ostatecznych Działania 1.6 oraz 2.2) rozdysponowano pomiędzy beneficjentów ostatecznych Działania 1.2 oraz Działania 1.3. Ponadto zrealizowano 21 dodatkowych ankiet w celu „obsługi zaokrąglenia” (czyli w związku z tym, że suma wywiadów do zrealizowania w poszczególnych warstwach, po zaokrągleniu do pełnych liczb, przewyższała pierwotnie założoną łączną liczbę wywiadów). Tym samym ostatecznie w przypadku Działania 1.2 planowaną wielkość próby zwiększono o 262 wywiady, zaś Działania 1.3 – o 259 wywiadów.

⁸ Na poziomie ufności 0,95.

tach we wskazanym okresie (to jest w kwartale poprzedzającym o pół roku termin rozpoczęcia realizacji badania). Informacje na temat populacji beneficjentów ostatecznych, którzy znaleźli się w operacji, w podziale ze względu na Działanie oraz płeć, przedstawiono w Załączniku do niniejszego raportu.

Technika badawcza

Badanie beneficjentów ostatecznych SPO RZL objętych wsparciem jako osoby niepracujące zostało zrealizowane przy zastosowaniu kwestionariuszowego wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo (CATI)⁹. Respondentów losowano z całej populacji, po czym w przypadku beneficjentów ostatecznych, których numerów telefonów nie było w PEFS, starano się ustalić numer na podstawie publicznie dostępnych spisów abonentów. Ponieważ ustalenie numeru nie zawsze było możliwe, w próbie nadreprezentowane są osoby, których numer telefonu figurował w bazie PEFS. Należy jednak zaznaczyć, że zachowana została struktura próby, ustalona na podstawie rozkładu zmiennych: Działanie, płeć, kategoria wiekowa i województwo.

Termin realizacji

Badanie zostało zrealizowane w okresie kwiecień – maj 2007 roku.

---

⁹ Powody podjęcia decyzji o niestosowaniu wobec beneficjentów ostatecznych objętych wsparciem jako osoby bezrobotne ankiety pocztowej zostały szczegółowo omówione w raporcie metodologicznym.

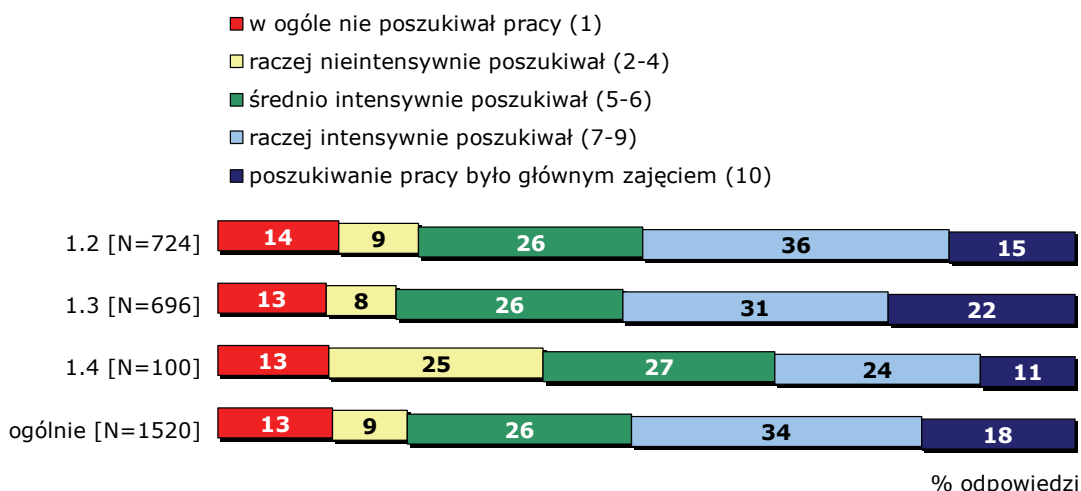
WYNIKI BADANIA

Sytuacja przed udziałem w projekcie

Wśród objętych badaniem beneficjentów ostatecznych około jedną trzecią (34%) stanowiły osoby, które przed rozpoczęciem udziału w projekcie poszukiwały pracy „raczej intensywnie”¹⁰. Dla mniej niż jednej piątej (18%) poszukiwanie zatrudnienia stanowiło wówczas główne zajęcie. Osoby, które poszukiwały pracy „średnio intensywnie” stanowiły około jedną czwartą (26%), natomiast najmniej liczni byli respondenci, którzy poszukiwali jej „raczej nieintensywnie” (9%) lub nie poszukiwali wcale (13%). Osoby uczestniczące w projektach w ramach Działań 1.2 i 1.3, przed przystąpieniem do programu poszukiwali zatrudnienia aktywniej niż beneficjenci ostateczni Działania 1.4, czyli osoby niepełnosprawne.

Wykres 1

Na ile intensywnie poszukiwał(a) P. pracy przed udziałem w programie?

Prawie wszyscy (94%) beneficjenci ostateczni, objęci wsparciem jako osoby niepracujące, stwierdzili, że przed przystąpieniem do projektu napotykali bariery utrudniające znalezienie zatrudnienia. Przeszło połowa (53%) respondentów wskazała od jednej do czterech przeszkód udaremniających poszukiwanie pracy, lub sprawiających, że w ogóle jej

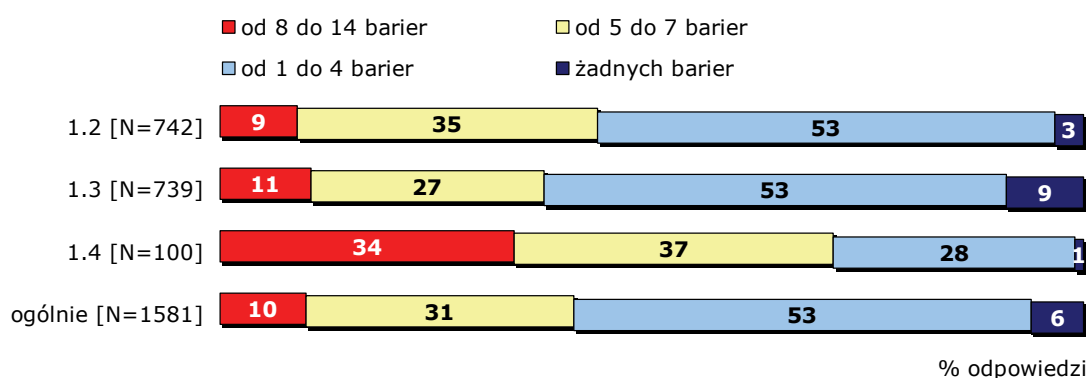
¹⁰ Odpowiedzi udzielano na skali od 1 „w ogóle nie poszukiwał P. pracy” do 10 „poszukiwanie pracy było P. głównym zajęciem”. Oceny zawierające się pomiędzy krańcami skali interpretujemy w następujący sposób: oceny od 2 do 4: „raczej nieintensywnie poszukiwał”, oceny 5 i 6: „średnio intensywnie poszukiwał”, oceny 7-9: „raczej intensywnie poszukiwał”.

nie poszukiwali, blisko jedna trzecia (31%) badanych wskazała od pięciu do siedmiu tego rodzaju barier, a co dziesiąty (10%) – od ośmiu do czternastu. Średnio respondenci wskazywali cztery przeszkody.

Osoby niepełnosprawne, uczestniczące w projektach w ramach Działania 1.4, znacznie częściej wskazywały wyższą liczbę barier utrudniających im wejście na rynek pracy, niż osoby objęte wsparciem w ramach Działań 1.2 oraz 1.3.

Wykres 2

Liczba powodów nieposzukiwania lub nieznaalezienia pracy przed przystąpieniem do programu.

Podobnie jak w pierwszej sesji ankietowania, wskazywane przez respondentów przyczyny nieznaalezienia pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie szczególnie często były związane z brakiem wymaganych przez pracodawców kompetencji. Do tego rodzaju barier należały: brak doświadczenia (55%), brak umiejętności (42%) oraz brak wykształcenia (39%). Wśród najczęściej wskazywanych powodów pozostawania bez zatrudnienia znalazł się również brak jakichkolwiek ofert pracy (48%). Część przeszkód utrudniających znalezienie pracy wiązała się z niedostatkiem wiedzy, koniecznej do funkcjonowania na rynku pracy: o tym, jaką pracę dana osoba mogłaby wykonywać (24%) oraz jak szukać pracy (22%). Trudności ze znalezieniem zatrudnienia stosunkowo często wynikały z barier psychologicznych, takich jak przygnębienie (15%), obawa przed nieporadzeniem sobie w pracy (16%) oraz obawa przed spotkaniem z pracodawcą (13%).

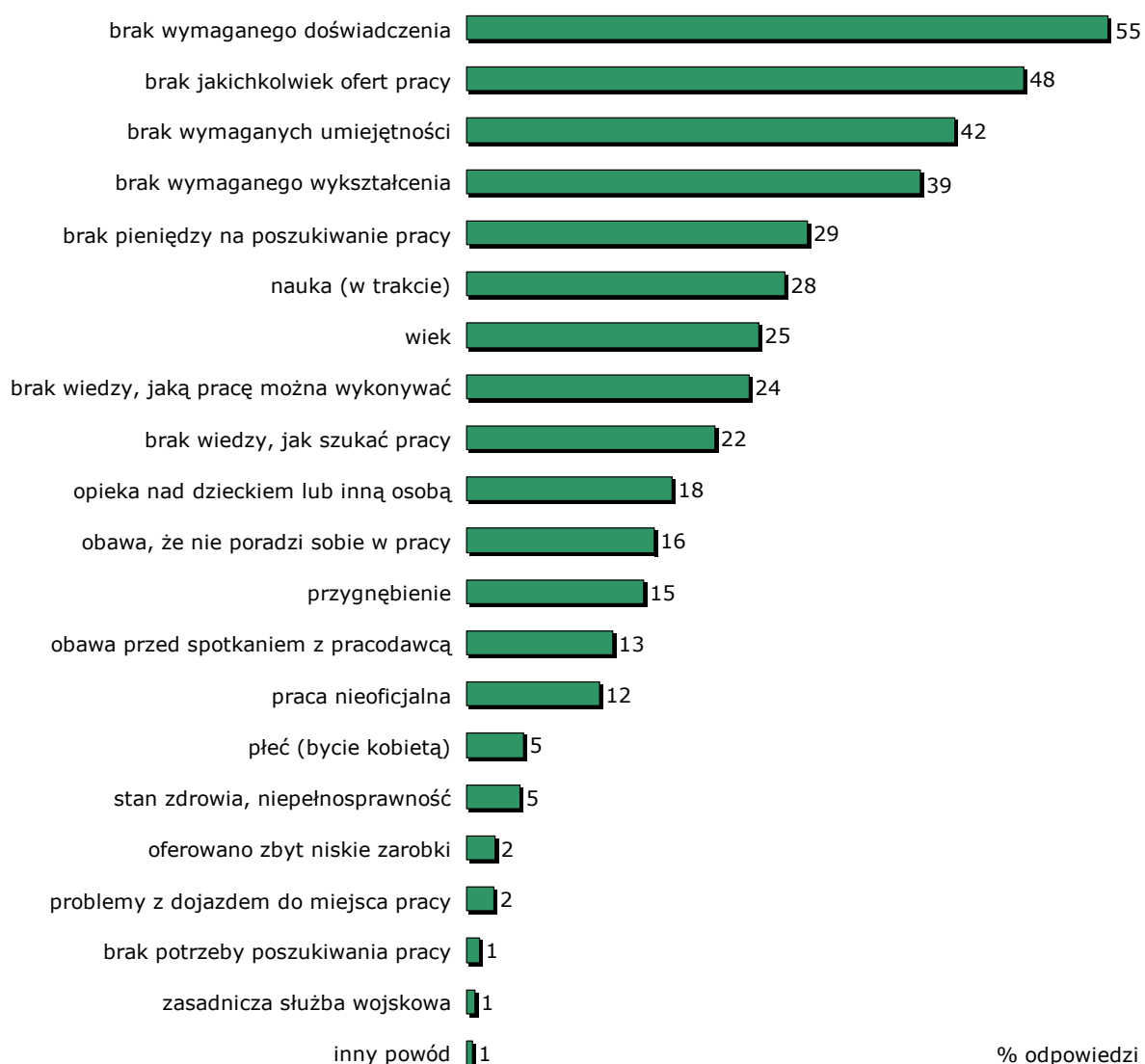
Pozostawanie bez stałej, legalnej pracy było związane również z wykonywaniem innych zajęć: odbywaniem nauki (28%), sprawowaniem opieki nad dzieckiem lub inną osobą (18%) lub wykonywaniem pracy „nieoficjalnej” (12%). Ponieważ można przypuszczać, że część respondentów nie zdecydowała się na ujawnienie przed ankieterem faktu wykony-

wania pracy w „szarej strefie”, jest prawdopodobne, że w rzeczywistości powód ten był bardziej powszechny, niż wskazywałyby na to udzielone odpowiedzi.

Spośród cech demograficznych, utrudniających skuteczne poszukiwanie zatrudnienia, najczęściej wskazywano wiek nieodpowiadający oczekiwaniom pracodawców (25%). Do często wskazywanych czynników, utrudniających znalezienie zatrudnienia, należał również brak pieniędzy na jego poszukiwanie (29%).

Wykres 3

Przyczyny nieposzukiwania lub niezalezienia pracy (N=1460)

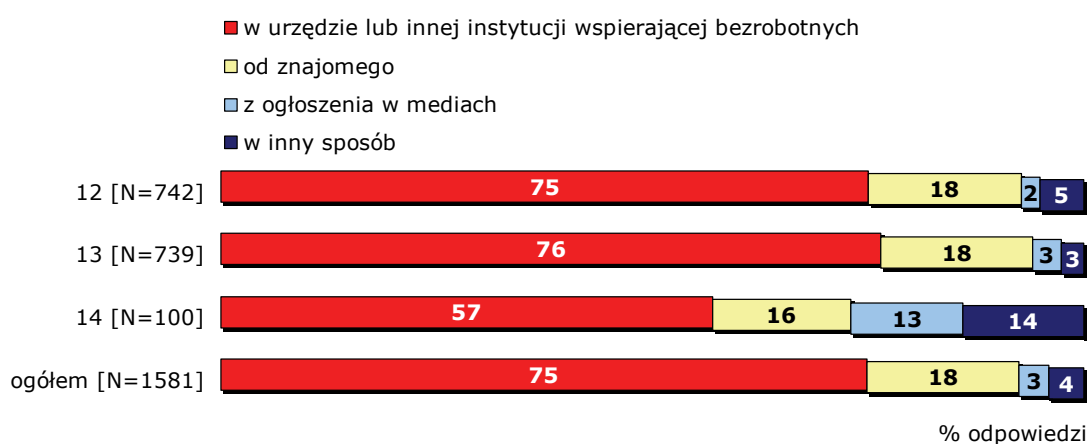

Przystąpienie do projektu

Trzy czwarte (75%) beneficjentów ostatecznych dowiedziało się o możliwości skorzystania ze wsparcia w urzędzie pracy lub innej instytucji wspierającej osoby bezrobotne i poszukujące pracy. Blisko jedna piąta (18%) respondentów jako źródło informacji o możliwości wzięcia udziału w projekcie wskazała znajomego.

Wykres 4

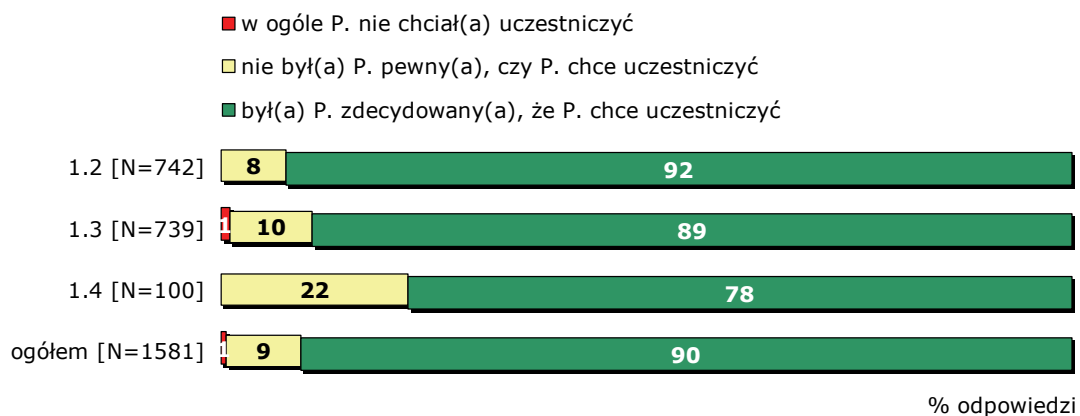
W jaki sposób dowiedział(a) się P. o możliwości udziału w programie?

Z deklaracji beneficjentów ostatecznych wynika, że zdecydowana większość (90%) w momencie uzyskania informacji o możliwości przystąpienia do projektu zdecydowanie chciała w nim uczestniczyć. Zaledwie 9% respondentów nie było zdecydowanych, czy chcą korzystać z dostępnego wsparcia, a tylko bardzo nieliczni (1%) początkowo w ogóle nie chcieli wziąć udziału w projekcie. Wątpliwości co do przystąpienia do projektu były stosunkowo najczęstsze wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.4.

Wykres 5

Jakie było P. nastawienie do udziału w programie w chwili, kiedy się P. dowiedział(a) o tej możliwości?

Ponad dwie trzecie (68%) beneficjentów ostatecznych zostało zakwalifikowanych do udziału w projekcie na własną prośbę. W przypadku około jednej czwartej (24%) decyzja została podjęta wspólnie z osobą, która przyznała im wsparcie. Stosunkowo rzadko pracownik kierujący osobę bezrobotną lub poszukującą pracy do udziału w projekcie podejmował taką decyzję sam: odsetek respondentów, którzy stwierdzili, że nie mieli udziału w podejmowaniu decyzji o przystąpieniu do projektu, wyniósł 7%.

Do udziału w projekcie na własną prośbę stosunkowo najrzadziej byli kierowani beneficjenci ostateczni Działania 1.2 (64%), natomiast najczęściej osoby niepełnosprawne, które otrzymywały wsparcie w ramach Działania 1.4 (76%). Wspólne podejmowanie decyzji o udzieleniu wsparcia było stosunkowo najczęstsze w przypadku projektów realizowanych w ramach Działania 1.2 (27%).

Wykres 6

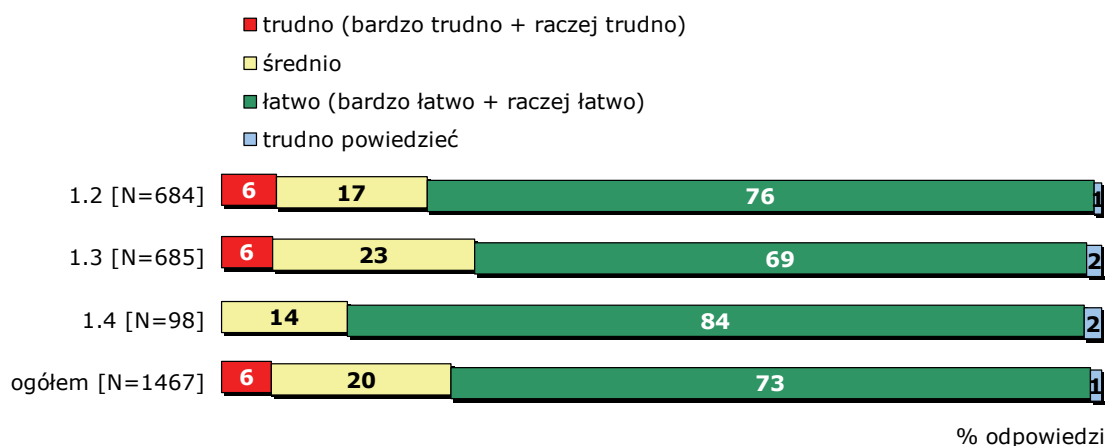
W jaki sposób została podjęta decyzja o zapisaniu P. do udziału w tym programie?

Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy mieli udział w podjęciu decyzji o przystąpieniu do programu, blisko trzy czwarte (73%) stwierdziło, że zapisanie się było łatwe, jedna piąta (20%) uznała dostępność programu za średnią, a tylko 6% określiło uzyskanie wsparcia jako „trudne”. Stosunkowo najrzadziej przystąpienie do programu uznawali za łatwe beneficjenci ostateczni Działania 1.3 (69%).

Wykres 7

Czy łatwo było zapisać się do udziału w projekcie?

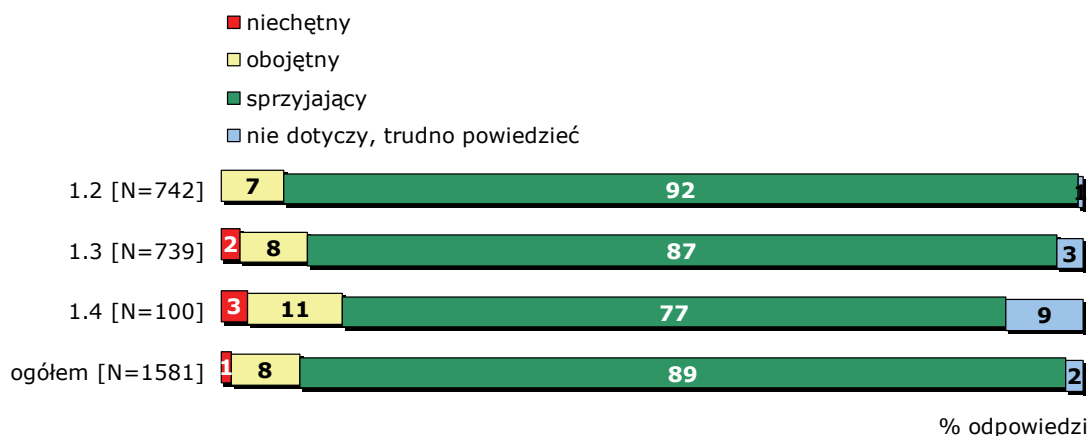

Według zdecydowanej większości (89%) beneficjentów ostatecznych nastawienie ich rodzin do udziału w programie było sprzyjające. Tylko co setny (1%) uczestnik badania

uznał stosunek swoich bliskich do korzystania przez niego ze wsparcia za „niechętny”, a 8% określiło go jako „obojętny”.

Wykres 8

Jaki był stosunek P. rodziny do P. udziału w programie?

Rodzaj otrzymanego wsparcia

Do najbardziej powszechnych form wsparcia należały: poradnictwo zawodowe (46%), szkolenia uczące poszukiwania pracy (42%) oraz szkolenia i warsztaty zawodowe (37%). Około jedna trzecia (33%) respondentów odbyła staż, a jedna czwarta (25%) uczestniczyła w szkoleniach przygotowujących do prowadzenia firmy i/lub otrzymała porady z tego zakresu. Najpowszechniejszą formą wsparcia dodatkowego było pokrycie kosztów dojazdów na zajęcia prowadzone w ramach projektu – korzystało z niej 32% badanych.

Wykres 9

Rodzaje otrzymanego wsparcia

Zmiana sytuacji po udziale w projekcie

Status na rynku pracy¹¹

Spośród objętych badaniem beneficjentów ostatecznych około pół roku od zakończenia udziału we wsparciu 39% osób uzyskało zatrudnienie, a 18% prowadziło własną firmę. 15% respondentów nie wykonywało stałej pracy, ale kontynuowało naukę, natomiast 28% pozostawało bez pracy nie ucząc się.

Status na rynku pracy beneficjentów ostatecznych poszczególnych Działań znacząco się różnił. W przypadku Działania 1.2 zwraca uwagę szczególnie wysoki odsetek osób, które znalazły pracodawcę: udało się to blisko co drugiemu (47%) beneficjentowi ostatecznemu z tej grupy. Wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.2, którzy nie wykonują stałej pracy, charakterystyczna jest również przewaga osób kontynuujących naukę – co wiąże się z faktem, że Działanie to jest skierowane do młodzieży.

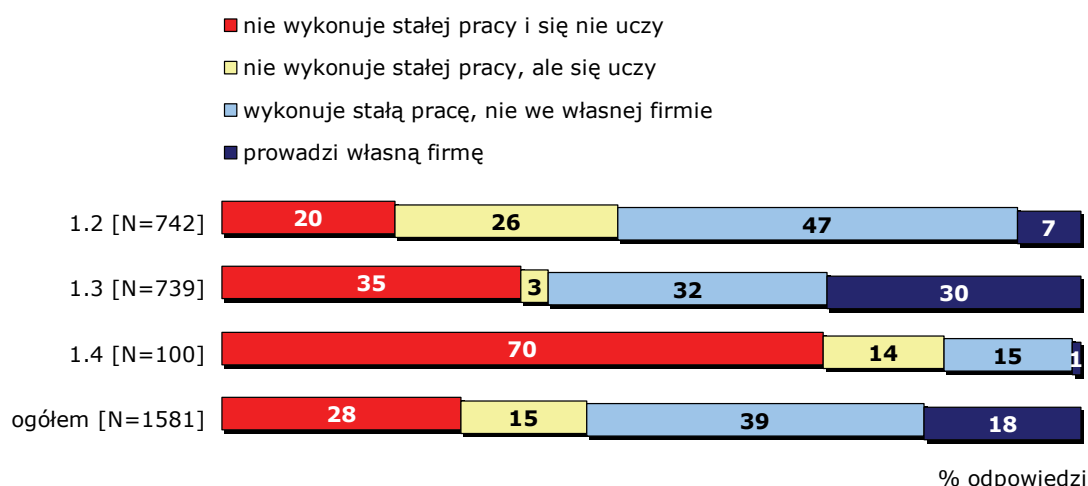
¹¹ Przyjęto, że „zatrudnienie” oznacza wykonywanie stałej pracy na podstawie umowy o pracę, lub umowy cywilnoprawnej. „Nauka” oznacza studia na uczelni wyższej, uczęszczanie do szkoły lub udział w kursach językowych lub zawodowych.

W przypadku Działania 1.3 obserwujemy zdecydowanie wyższy niż w przypadku pozostałych Działań odsetek beneficjentów ostatecznych, którzy założyli firmy. Własną działalność gospodarczą prowadził blisko co trzeci (30%) beneficjent ostateczny tego Działania. Zarazem udział osób pozostających bez pracy (38%) wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.3 jest znacząco niższy, niż wśród beneficjentów ostatecznych pozostałych Działań.

Odsetek osób, które pomimo otrzymanego wsparcia pozostają bez pracy, jest znacznie wyższy wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.4 (84%) niż w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach dwóch pozostałych Działań.

Wykres 10

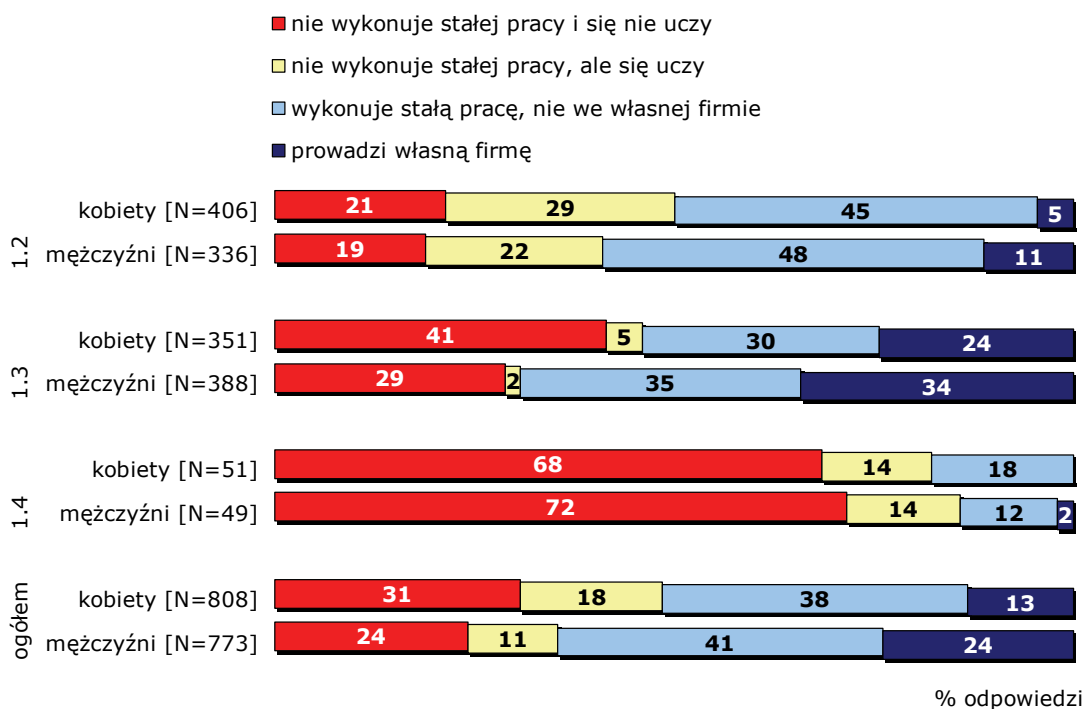
Status - sytuacja beneficjentów po udziale w programie

Po około pół roku od zakończenia udziału we wsparciu, odsetek respondentów wykonujących stałą pracę okazał się nieco niższy wśród kobiet (38%), niż wśród mężczyzn (41%). Jedynie w przypadku Działania 1.4 odsetek zatrudnionych kobiet był wyższy, niż odsetek zatrudnionych mężczyzn. Kobiety rzadziej prowadziły działalność gospodarczą: we własnej firmie pracowało 13% kobiet i 24% mężczyzn.

Wykres 11

Status - sytuacja BO po udziale w programie, w podziale ze względu na płeć oraz Działanie

Zmiana intensywności poszukiwania pracy

Porównanie deklarowanej przez respondentów intensywności poszukiwania pracy bezpośrednio przed rozpoczęciem udziału w projekcie, oraz po zakończeniu korzystania ze wsparcia¹², pozwala stwierdzić, że w przypadku 42% beneficjentów ostatecznych aktywność poszukiwania pracy wzrosła, natomiast w przypadku 29% nie zmieniła się i również w przypadku 29% - zmalała¹³.

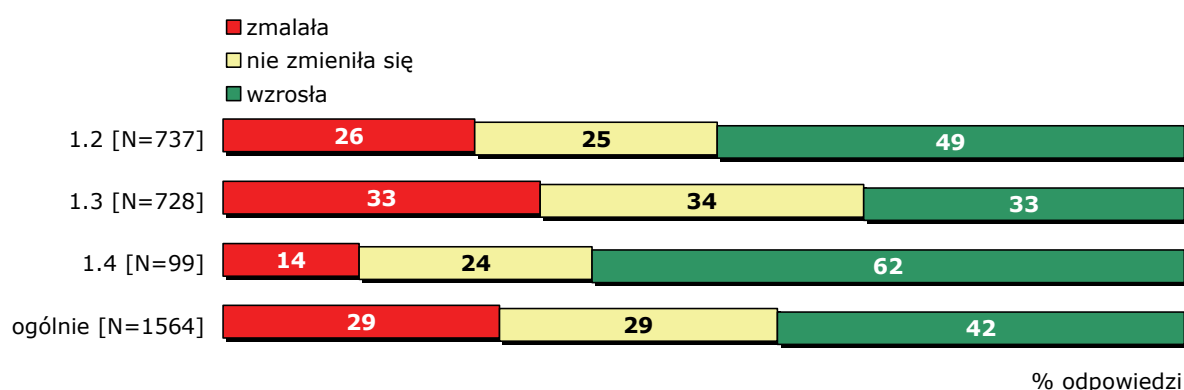
¹² W obu przypadkach na skali od 1 („w ogóle nie poszukiwałam/am pracy”) do 10 („poszukiwanie pracy było moim głównym zajęciem”). Z porównania intensywności poszukiwania pracy przed rozpoczęciem udziału w programie i po jego zakończeniu wykluczono osoby, które po zakończeniu korzystania ze wsparcia nie poszukiwały pracy, ponieważ znalazły przyszłego pracodawcę już w czasie trwania projektu.

¹³ Należy zaznaczyć, że na pozytywną ocenę zasługuje nie tylko wzrost aktywności beneficjentów ostatecznych w poszukiwaniu zatrudnienia, lecz również ewentualne zredukowanie zjawiska polegającego na spadku motywacji do poszukiwania pracy wraz z przedłużaniem się okresu pozostawania bez niej. Przewidujemy pogłębienie tego wątku na podstawie wyników badania na próbach kontrolnych, obejmujących osoby nie objęte wsparciem.

Po około pół roku po zakończeniu udziału w projekcie, wzrost intensywności poszukiwania pracy był najczęstszy w przypadku beneficjentów ostatecznych Działania 1.4 (62%), natomiast spadek aktywności w tym zakresie następował najczęściej – w porównaniu z beneficjentami ostatecznymi innych Działań – w przypadku osób, które korzystały ze wsparcia w ramach Działania 1.3 (33%).

Wykres 12

Różnica w intensywności poszukiwania pracy pomiędzy momentem przystąpienia do programu a momentem zakończenia udziału

Rozwój umiejętności i wzrost pewności siebie

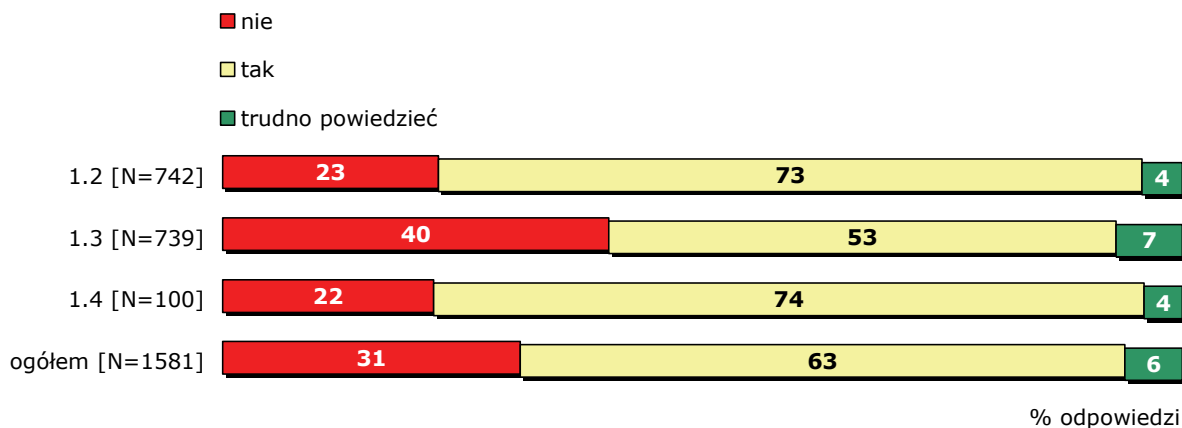
Większość (63%) beneficjentów ostatecznych zadeklarowała, że obecnie umie szukać pracy lepiej, niż przed rozpoczęciem udziału w programie. Jednak blisko co trzeci (31%) respondent nie zauważył wzrostu kompetencji w tym zakresie.

Odsetek osób, które odnotowały podniesienie umiejętności poszukiwania pracy, okazał się podobnie wysoki wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.2 (73%) oraz beneficjentów ostatecznych Działania 1.4 (74%).

Stosunkowo najrzadziej wzrost kompetencji w poszukiwaniu pracy odczuwali uczestnicy projektów w ramach Działania 1.3, spośród których 40% nie zauważyło zmiany w tym zakresie. Należy jednak pamiętać, że wsparcie udzielane w ramach tego Działania polegało często na pomocy w założeniu firmy, i wówczas nie miało na celu podniesienia umiejętności poszukiwania pracy. Dodatkowo, biorąc pod uwagę iż beneficjenci ostateczni Działania 1.3 to osoby powyżej 25 roku życia, w tym długotrwale bezrobotne – mogły one już wcześniej korzystać ze wsparcia o podobnym charakterze.

Wykres 13

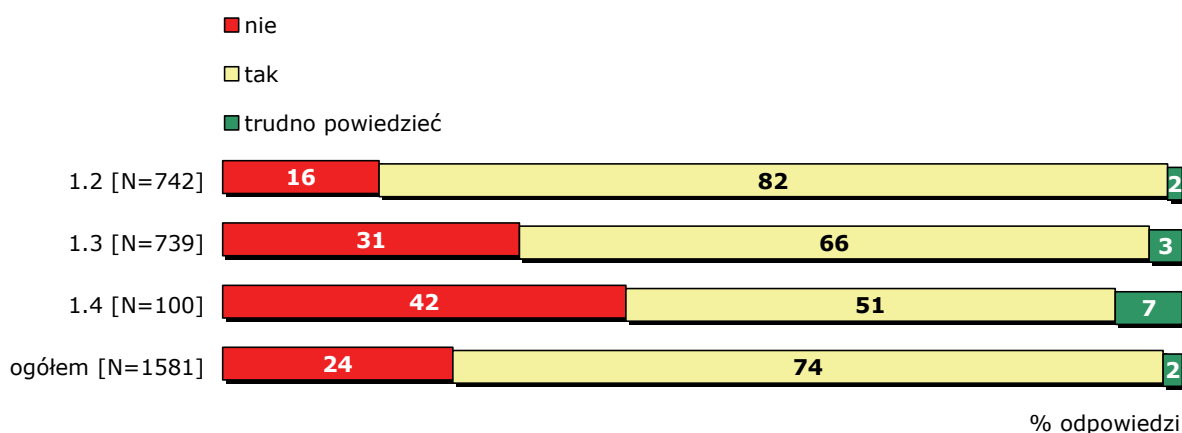
Czy obecnie lepiej umie P. szukać pracy?

Blisko trzy czwarte (74%) beneficjentów ostatecznych stwierdziło, że – w porównaniu z okresem przed rozpoczęciem korzystania ze wsparcia – umieją lepiej wykonywać jakąś pracę. Tego rodzaju zmiana zachodziła najczęściej w przypadku młodzieży, wspieranej w ramach Działania 1.2 (82%), a zatem w grupie dopiero wchodzącej na rynek pracy. Wzrost umiejętności wykonywania konkretnej pracy był stosunkowo najrzadszy wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.4 (51%), co wydaje się zrozumiałe, ponieważ w ramach tego Działania nie organizowano szkoleń zawodowych.

Wykres 14

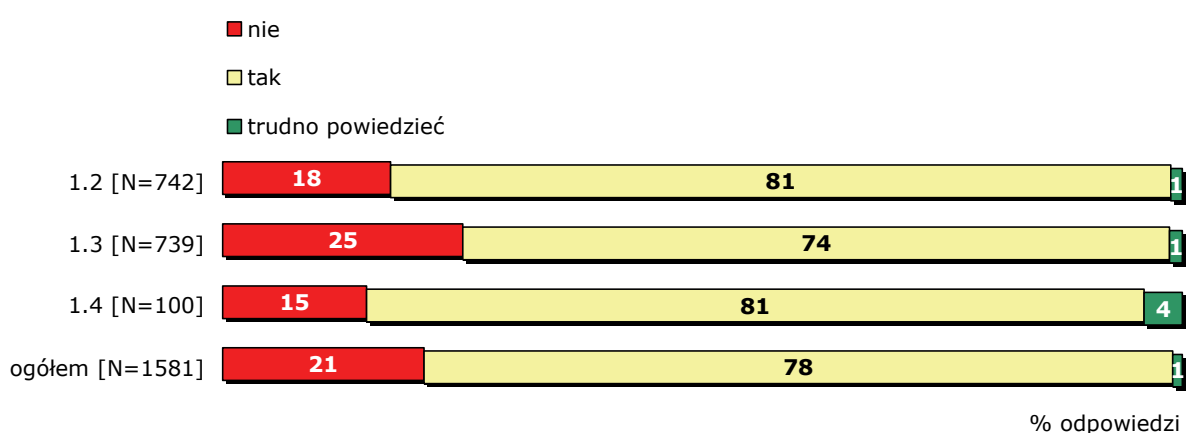
Czy obecnie umie P. wykonywać jakąś pracę lepiej niż przed udziałem w programie?

Ponad trzy czwarte (78%) respondentów stwierdziło, że po około pół roku po zakończeniu korzystania ze wsparcia czuje się bardziej pewna siebie, niż przed udziałem w programie. Wzrost wiary we własne siły był równie częsty wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.2, co wśród uczestników Działania 1.4 (po 81%). Stosunkowo rzadziej wzrost pewności siebie deklarowali beneficjenci ostateczni Działania 1.3, spośród których co czwarty (25%) nie zauważył poprawy w tym zakresie.

Wykres 15

Czy jest P. teraz bardziej pewny(a) siebie niż przed udziałem w programie?

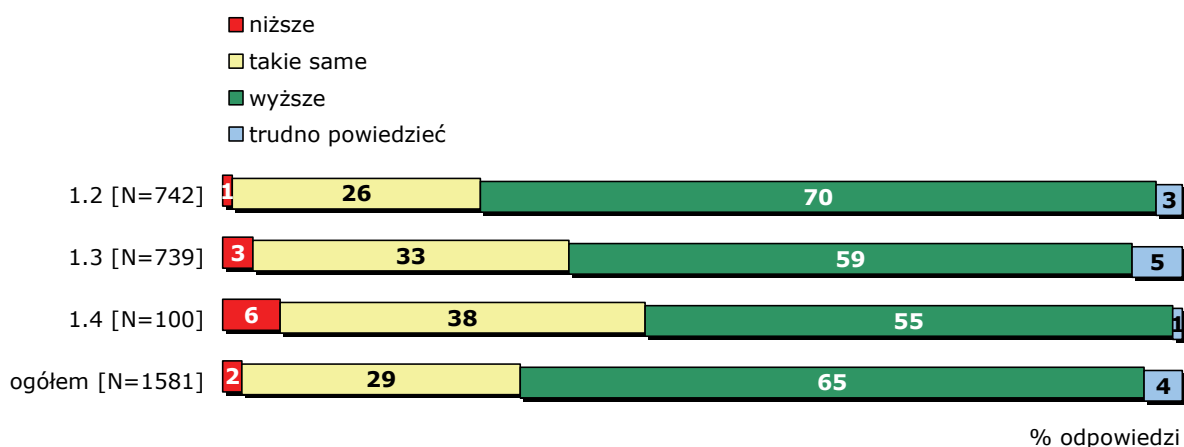

Zmiana szans na znalezienie zatrudnienia przez osoby pozostające bez pracy

Blisko dwie trzecie (65%) beneficjentów ostatecznych, którzy po zakończeniu udziału w projekcie pozostawali bez zatrudnienia, oceniało swoje szanse na znalezienie pracy jako wyższe, niż przed otrzymaniem wsparcia. 29% respondentów stwierdziło, że ich szanse na rynku pracy się nie zmieniły, a tylko nieliczni (2%) uznali, że spadły. Największymi optymistami okazali się beneficjenci ostateczni Działania 1.2, spośród których 70% uważało, że po zakończeniu udziału w projekcie ich szanse na zatrudnienie wzrosły.

Wykres 16

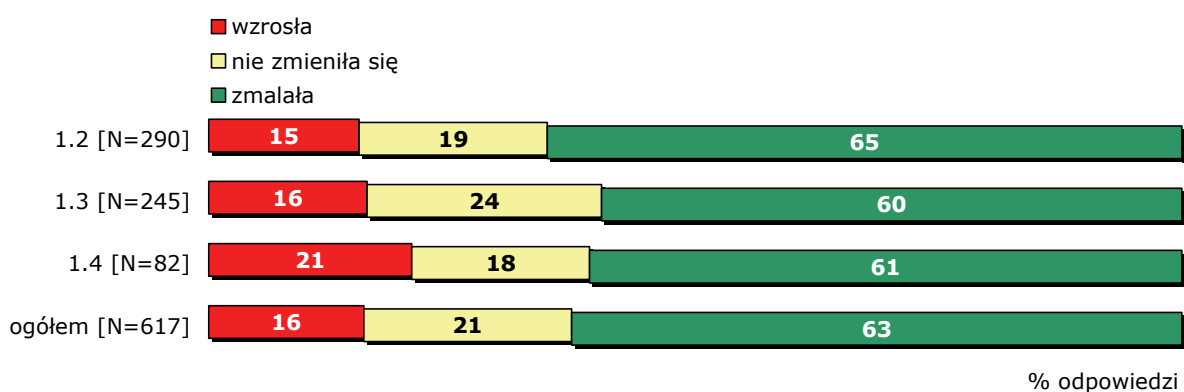
Czy obecnie P. szanse na znalezienie pracy są wyższe, czy niższe niż przed udziałem w programie?

Wśród osób pozostających bez pracy większość (63%) stanowili respondenci, w przypadku których liczba barier utrudniających znalezienie zatrudnienia zmniejszyła się w porównaniu z sytuacją bezpośrednio poprzedzającą udział w projekcie.

Wykres 17

Zmiana liczby powodów nieposzukiwania lub nieznalezienia pracy pomiędzy momentem przystąpienia do programu a momentem badania

Percepcja wpływu udziału w projekcie na zmianę sytuacji

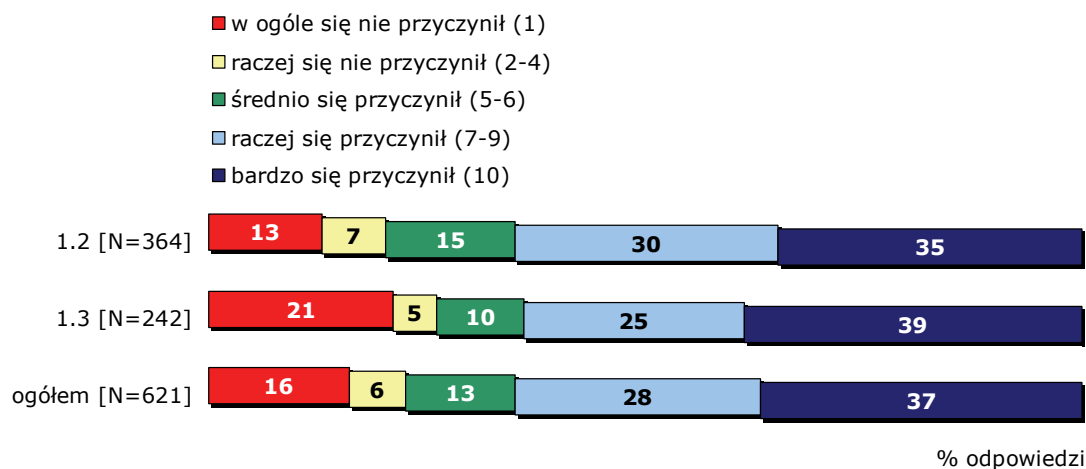
Wpływ na poprawę statusu na rynku pracy

Ocena stopnia, w jakim udział w projekcie przyczynił się do znalezienia pracy, przez beneficjentów ostatecznych, którzy zdobyli zatrudnienie, wyniosła średnio 6,91¹⁴. Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy po około pół roku od zakończenia udziału w projekcie wykonywali stałą pracę, 37% stwierdziło, że projekt bardzo się do tego przyczynił, a dalszych 28% wybrało oceny z zakresu 7–9, oznaczające, że projekt „raczej się przyczynił” do znalezienia przez nich zatrudnienia. Grupa osób uważających, że udział w projekcie w ogóle się nie przyczynił do znalezienia zatrudnienia, stanowiła 16%.

Oceny wpływu projektu na znalezienie zatrudnienia okazały się podobne w przypadku Działania 1.2 oraz Działania 1.3¹⁵. Średnie ocen wyniosły, odpowiednio: 7,04 oraz 6,72.

Wykres 18

**Na ile program przyczynił się do znalezienia przez P. zatrudnienia?
(pominięto odpowiedź „trudno powiedzieć”)**

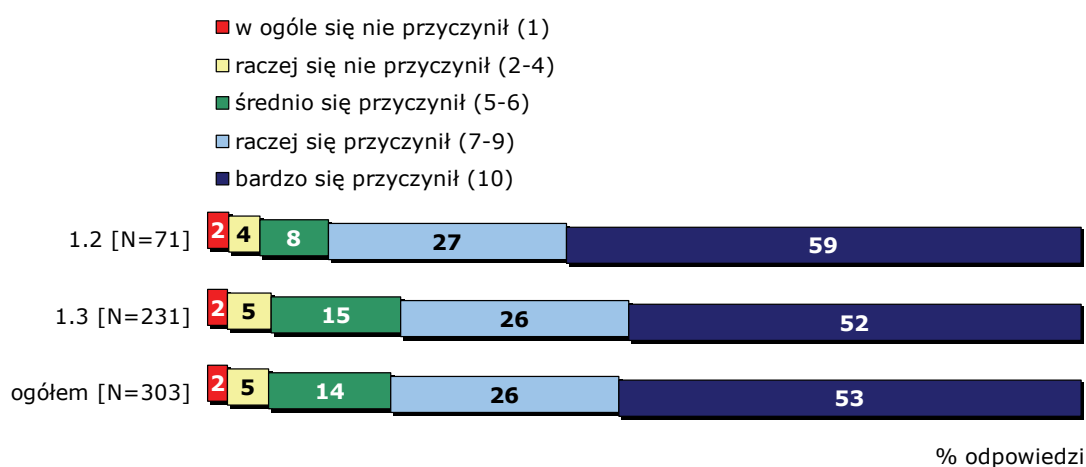
¹⁴ Na skali od 1 „w ogóle się nie przyczynił” do 10 „bardzo się przyczynił”. Oceny zawierające się pomiędzy krańcami skali interpretujemy w następujący sposób: oceny od 2 do 4: „raczej się nie przyczynił”, oceny 5 i 6: „średnio się przyczynił”, oceny 7-9: „raczej się przyczynił”.

¹⁵ Nie podano odrębnie wyników dla Działania 1.4, ze względu na niewielką liczbę uczestniczących w badaniu beneficjentów ostatecznych tego Działania, którzy znaleźli zatrudnienie. Odpowiedzi udzielone przez takie osoby zostały natomiast uwzględnione w wynikach dla respondentów „ogółem” (dlatego na wykresach liczba respondentów „ogółem” jest wyższa od sumy beneficjentów ostatecznych Działania 1.2 i beneficjentów ostatecznych Działania 1.3).

Wśród beneficjentów ostatecznych prowadzących własne firmy ponad połowa (53%) oceniła, że program bardzo się przyczynił do założenia przez nich własnej działalności gospodarczej, a przeszło co czwarty (26%), że projekt raczej się do tego przyczynił. Tylko 2% beneficjentów ostatecznych prowadzących działalność gospodarczą stwierdziło, że otrzymane wsparcie w ogóle im w tym nie pomogło.

Wykres 19

Na ile program przyczynił się do założenia przez P. firmy? (pominięto odpowiedź „trudno powiedzieć”)

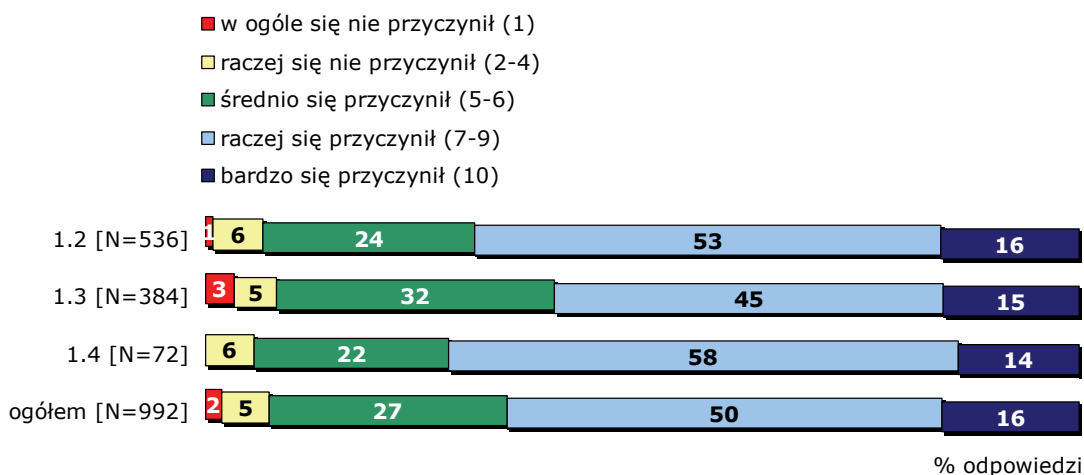
Wpływ na rozwój umiejętności oraz wzrost pewności siebie

Dwie trzecie beneficjentów ostatecznych, którzy uznali, że obecnie potrafią szukać pracy lepiej, niż przed rozpoczęciem udziału w projekcie, stwierdziło, że udział w programie „raczej” (50%) lub „bardzo” (16%) się do tego przyczynił¹⁶. W stosunkowo najmniejszym stopniu wpływ udziału w projekcie na wzrost umiejętności poszukiwania pracy dostrzegali beneficjenci ostateczni Działania 1.3.

¹⁶ Na skali od 1 „w ogóle się nie przyczynił” do 10 „bardzo się przyczynił”. Oceny zawierające się pomiędzy krańcami skali interpretujemy w następujący sposób: oceny od 2 do 4: „raczej się nie przyczynił”, oceny 5 i 6: „średnio się przyczynił”, oceny 7-9: „raczej się przyczynił”.

Wykres 20

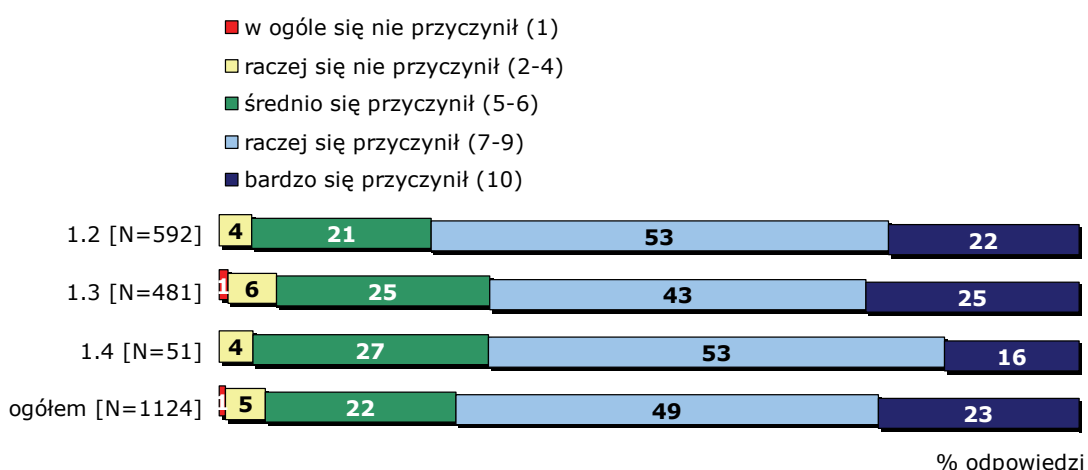
Na ile udział w programie przyczynił się do tego, że obecnie lepiej umie P. szukać pracy? (pominięto odpowiedź „trudno powiedzieć”)

Blisko jedna czwarta (23%) beneficjentów ostatecznych, którzy stwierdzili, że obecnie lepiej umieją wykonywać określoną pracę, uznała, że udział w programie „bardzo” się do tego przyczynił, a blisko połowa (49%) – że „raczej” się przyczynił.

Wykres 21

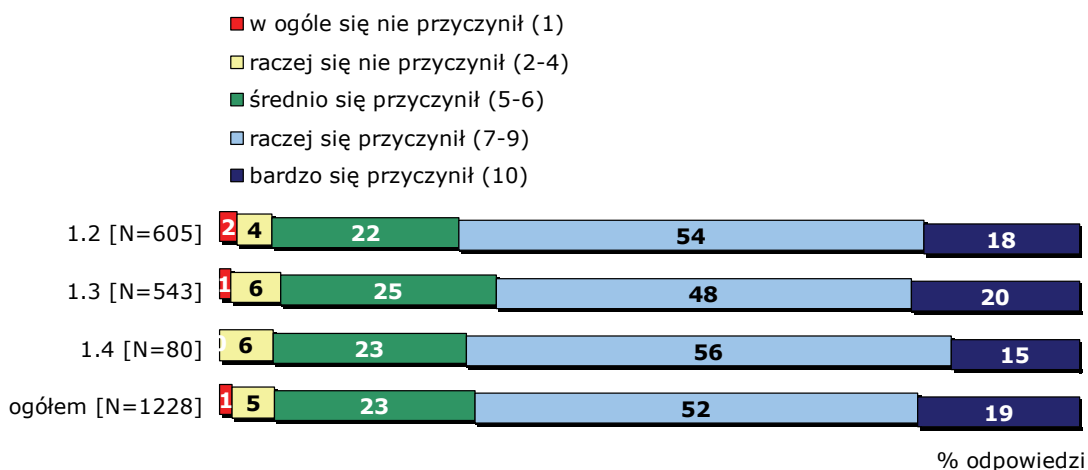
Na ile udział w programie przyczynił się do tego, że obecnie lepiej umie P. wykonywać pracę? (pominięto odpowiedź „trudno powiedzieć”)

Wśród respondentów, którzy po zakończeniu udziału w projekcie odczuli wzrost pewności siebie, ponad dwie trzecie uznało, że program „bardzo” (19%) lub „raczej” (52%) się do tego przyczynił.

Wykres 22

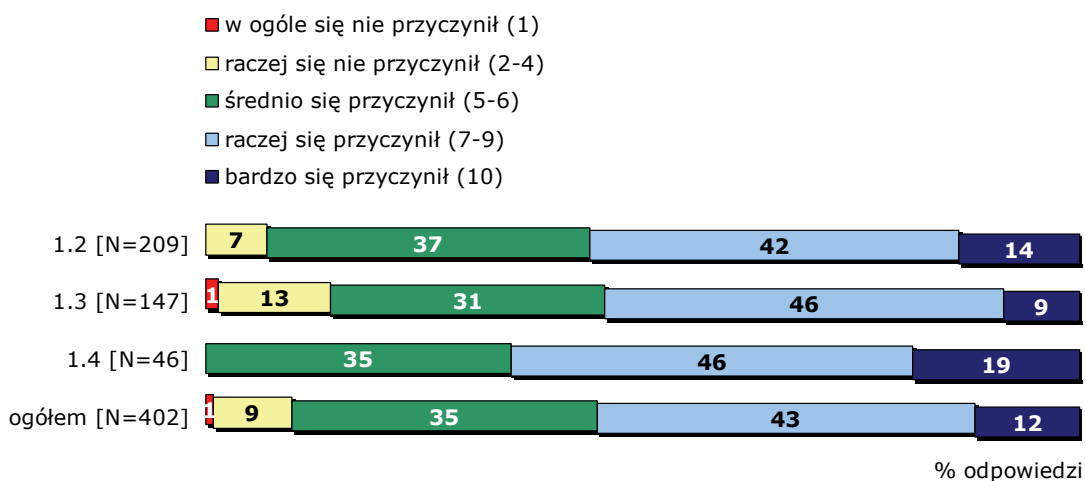
Na ile udział w programie przyczynił się do tego, że obecnie jest P. bardziej pewny(a) siebie? (pominięto odpowiedź „trudno powiedzieć”)

Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy pozostawali bez pracy, ale sądzili, że ich szanse na znalezienie zatrudnienia wzrosły, przeszło połowa stwierdziła, że udział w projekcie „bardzo” (12%) lub „raczej” (43%) wpłynął na zajście tej zmiany. Beneficjenci ostateczni Działania 1.4 częściej, niż beneficjenci ostateczni dwóch pozostałych Działań, uważali, że otrzymane wsparcie „bardzo” przyczyniło się do wzrostu ich szans na znalezienie pracy.

Wykres 23

Na ile udział w programie przyczynił się do tego, że obecnie P. szanse na znalezienie stałej pracy są wyższe? (pominięto odpowiedź „trudno powiedzieć”)

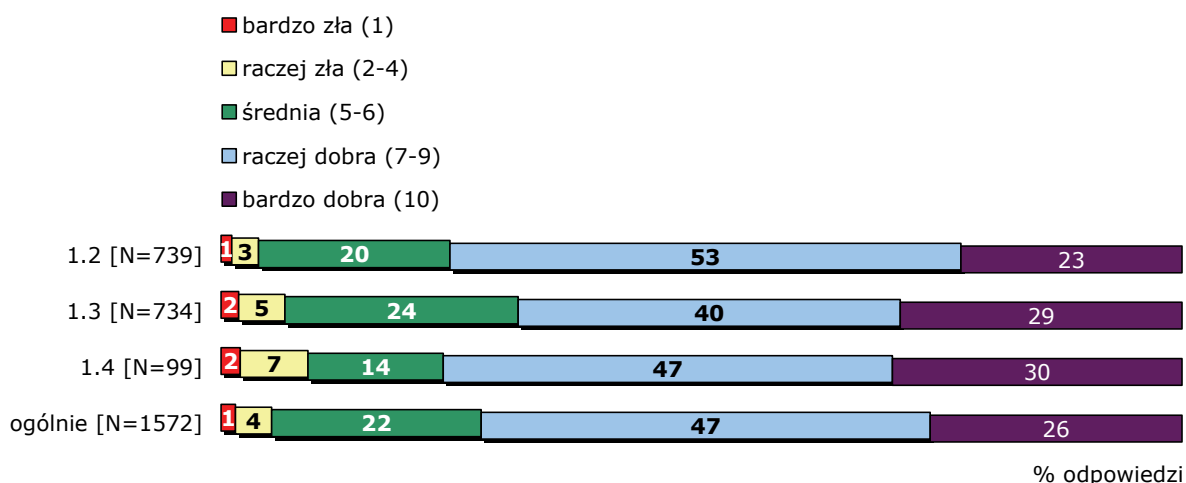

Ocena projektu

Ponad jedna czwarta (26%) beneficjentów ostatecznych oceniła otrzymane wsparcie w projekcie jako „bardzo dobre”, a blisko połowa (47%) respondentów uznała je za „raczej dobre”¹⁷. Odsetek respondentów, którzy ocenili uzyskane wsparcie „raczej” lub „bardzo” dobrze okazał się bardzo podobny wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.2 oraz Działania 1.4: wyniósł odpowiednio 76% i 77%. W przypadku Działania 1.3 łączny odsetek respondentów, którzy ocenili otrzymane wsparcie jako „dobre” lub „bardzo” dobre był nieco niższy (69%), przy czym odsetek respondentów, którzy wybrali najwyższą ocenę (29%), był nieomal taki sam, jak w przypadku Działania 1.4 (30%).

Wykres 24

Ogólna ocena wsparcia, które P. otrzymał(a) w tym programie

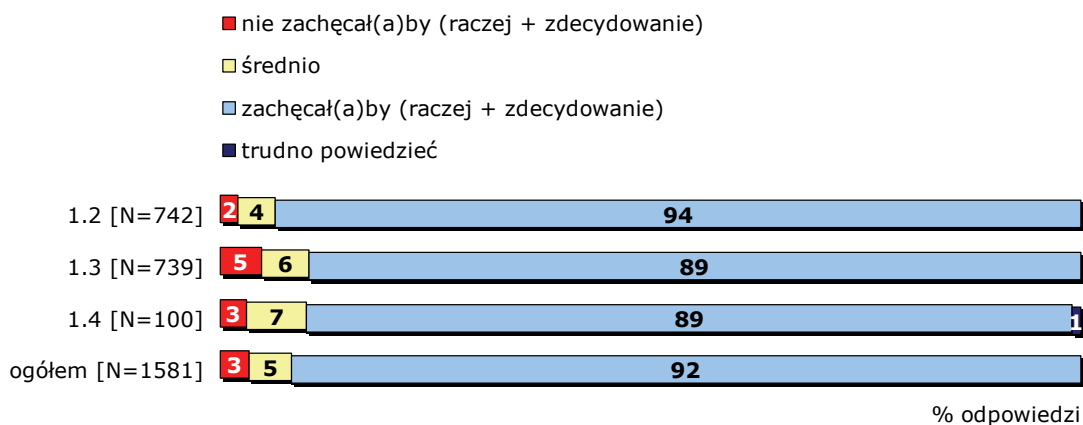

Zdecydowana większość (92%) respondentów zachęcałaby do udziału w podobnym projekcie znajomych, co potwierdza wysoką ocenę uzyskanego wsparcia.

¹⁷ Na skali od 1 „bardzo zła” do 10 „bardzo dobra”. Oceny zawierające się pomiędzy krańcami skali interpretujemy w następujący sposób: oceny od 2 do 4: „raczej zła”, oceny 5 i 6: „średnia”, oceny 7-9: „raczej dobra”.

Wykres 25

Czy zachęcał(a)by P. znajomego w podobnej do P. sytuacji, do udziału w takim projekcie?

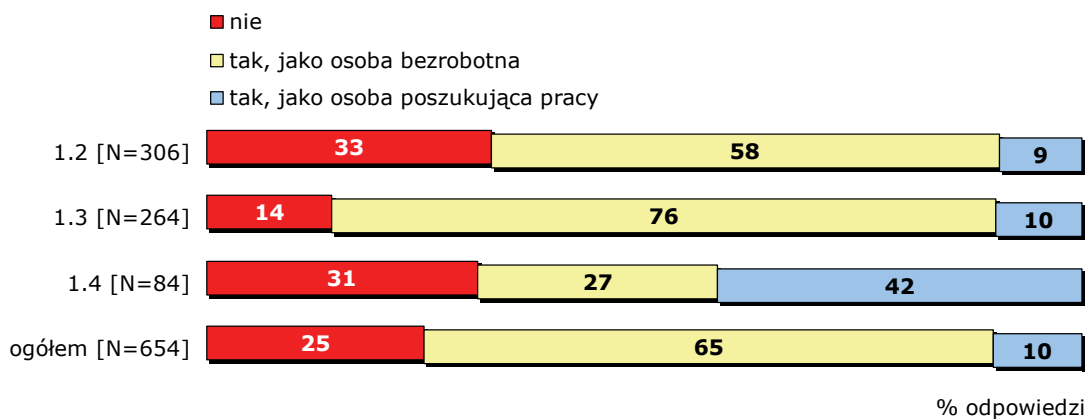
Sytuacja po udziale w projekcie

Osoby pozostające bez stałej pracy

Wśród beneficjentów ostatecznych, którzy po około pół roku od zakończenia udziału w projekcie nie posiadali stałego zatrudnienia, 65% miało formalny status osoby bezrobotnej, 10% poszukującej pracy, natomiast jedna czwarta (25%) nie była zarejestrowana w urzędzie pracy.

Wykres 26

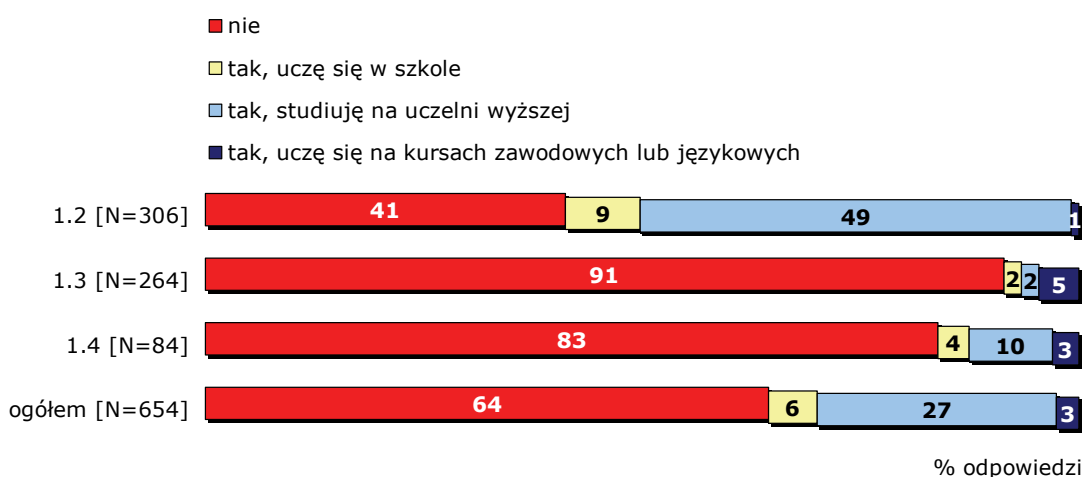
Czy jest P. obecnie zarejestrowany(a) w Urzędzie Pracy?

W grupie beneficjentów ostatecznych pozostających bez stałego zatrudnienia, w momencie badania ponad jedna trzecia (36%) kontynuowała naukę: 27% studiowało na uczelni wyższej, 6% uczyło się w szkole, a 3% szkoliło się na kursach zawodowych lub językowych. Najwyższy odsetek osób uczących się występował wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.2, skierowanego do młodzieży: naukę kontynuowało 59% respondentów z tej grupy: 9% w szkole, 49% na uczelni wyższej, a 1% na kursach zawodowych lub językowych.

Wykres 27

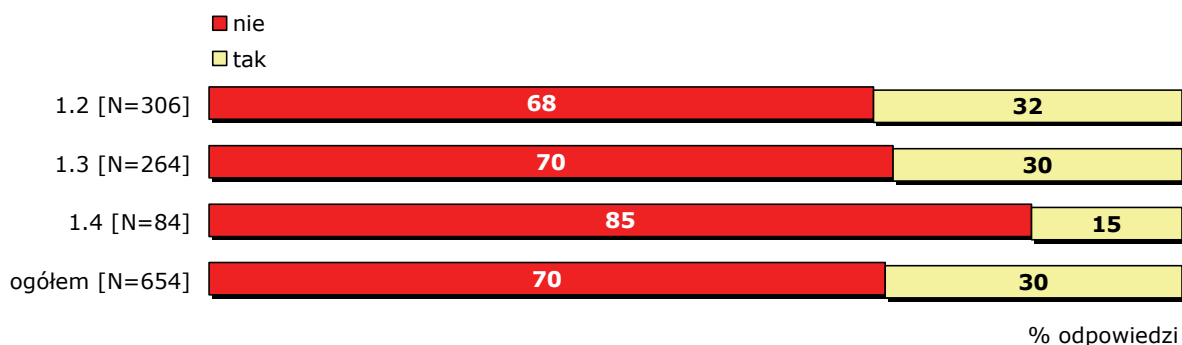
Czy obecnie uczy się P. lub studiuje?

Prawie jedna trzecia (30%) beneficjentów ostatecznych, którzy w momencie badania pozostawali bez stałej pracy, od czasu zakończenia udziału w projekcie miała przynajmniej krótki epizod zatrudnienia - pracowała przez co najmniej dwa tygodnie.

Wykres 28

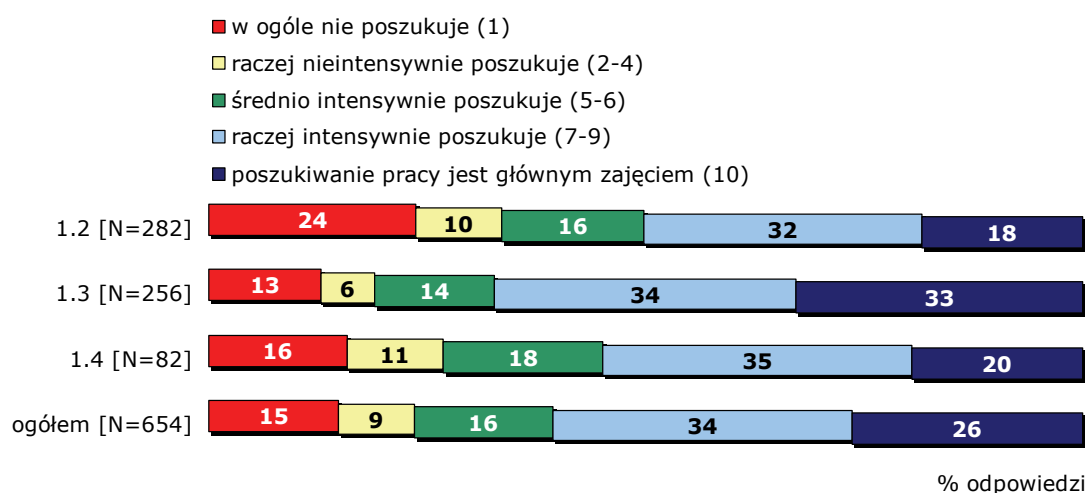
Czy po udziale w programie pracował(a) P. przez co najmniej dwa tygodnie? (pytanie zadawano tylko osobom, które w momencie badania nie pracowały)

Spośród respondentów, którzy nie znaleźli zatrudnienia, około jedna czwarta (26%) zadeklarowała, że poszukiwanie pracy jest ich głównym zajęciem, a jedna trzecia (34%) – że poszukują jej „raczej intensywnie”. 15% beneficjentów ostatecznych pozostających bez pracy przyznało, że w ogóle jej nie poszukuje. Najaktywniejsi w zabieganiu o zatrudnienie okazali się beneficjenci ostateczni Działania 1.3, spośród których jedna trzecia (33%) stwierdziła, że poszukiwanie pracy stanowi ich główne zajęcie.

Wykres 29

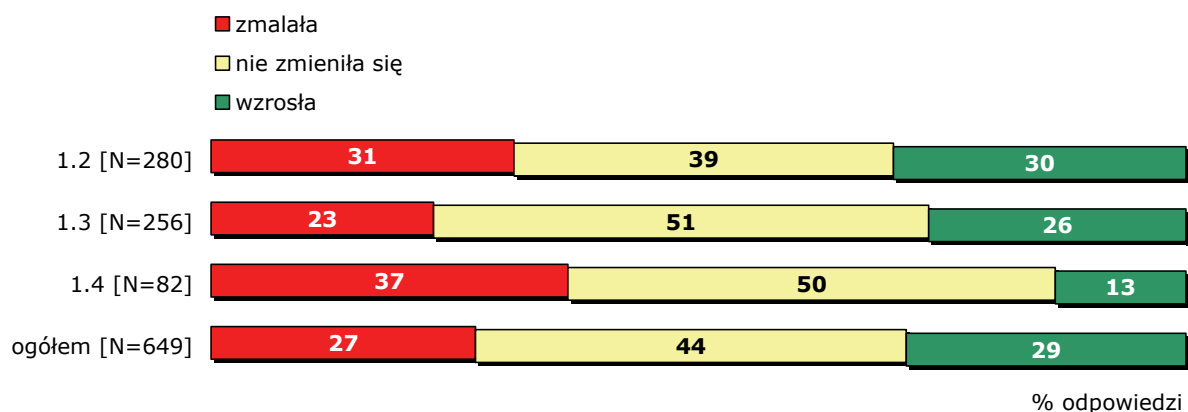
Na ile obecnie jest P. zaangażowany(a) w poszukiwanie pracy?

Ponad dwie piąte (44%) beneficjentów ostatecznych, którzy po pół roku od zakończenia udziału w programie pozostawali bez pracy, deklarowało, że w momencie badania poszukiwali jej tak samo intensywnie, jak bezpośrednio po zakończeniu korzystania ze wsparcia. Odsetek osób deklarujących wzrost intensywności poszukiwania pracy (29%) był zbliżony do odsetka respondentów, których zaangażowanie w poszukiwanie zatrudnienia spadło (27%).

Wykres 30

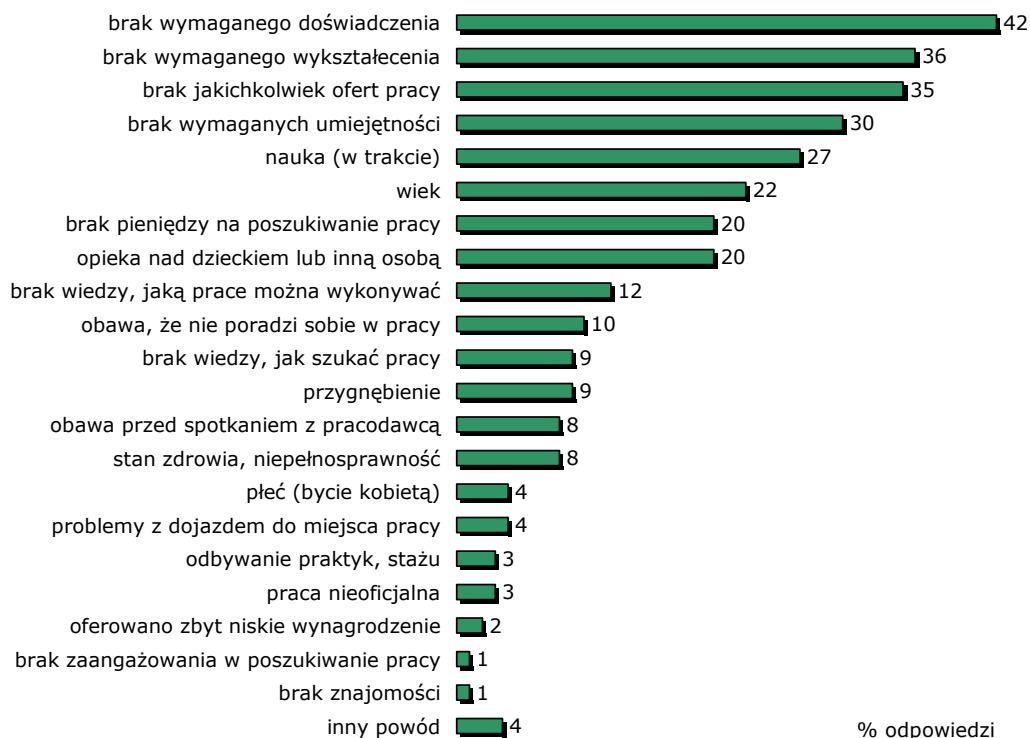
Zmiana intensywności poszukiwania pracy pomiędzy zakończeniem udziału w programie a momentem badania

Lista barier wskazywanych jako aktualne powody pozostawania bez pracy przez respondentów, którym nie udało się zdobyć zatrudnienia, była zbliżona do listy przeszkód, które utrudniały beneficjentom ostatecznym zdobycie zatrudnienia przed rozpoczęciem korzystania ze wsparcia SPO RZL. Ponownie, szczególnie często wskazywano: brak oczekiwanego przez pracodawców doświadczenia (42%), brak wymaganego wykształcenia (36%), oraz brak umiejętności (30%). W czołówce przeszkód istotnie utrudniających beneficjentom ostatecznym znalezienie stałej pracy pozostawał również brak odpowiednich ofert, wskazany przez ponad jedną trzecią (35%) badanych – należy jednak odnotować znaczny spadek wskazań tego czynnika, w porównaniu z odpowiedziami dotyczącymi przeszkód występujących przed rozpoczęciem udziału we wsparciu (o 13 punktów procentowych).

Wykres 31

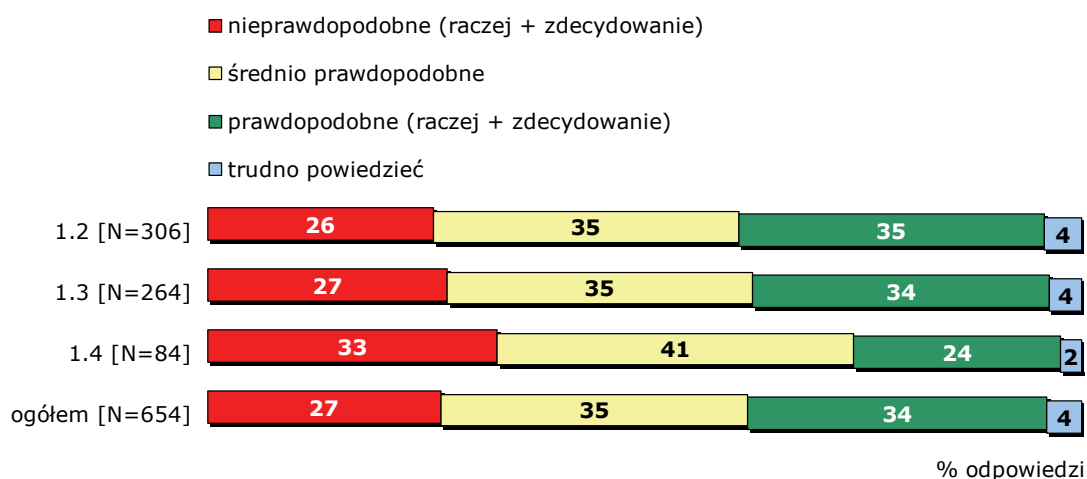
Przyczyny nieposzukiwania lub nieznaalezienia pracy po zakonczeniu programu

Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy po około pół roku od zakończenia udziału w projekcie pozostawali bez zatrudnienia, około jedna trzecia (34%) uznała znalezienie pracy w ciągu najbliższych trzech miesięcy za prawdopodobne, natomiast przeszło co czwarty (27%) respondent stwierdził, że jest to nieprawdopodobne. Ponad jedna trzecia (35%) beneficjentów ostatecznych uznała zdobycie zatrudnienia za średnio prawdopodobne.

Wykres 32

Na ile prawdopodobne jest, że znajdzie P. stałą pracę w ciągu najbliższych trzech miesięcy?

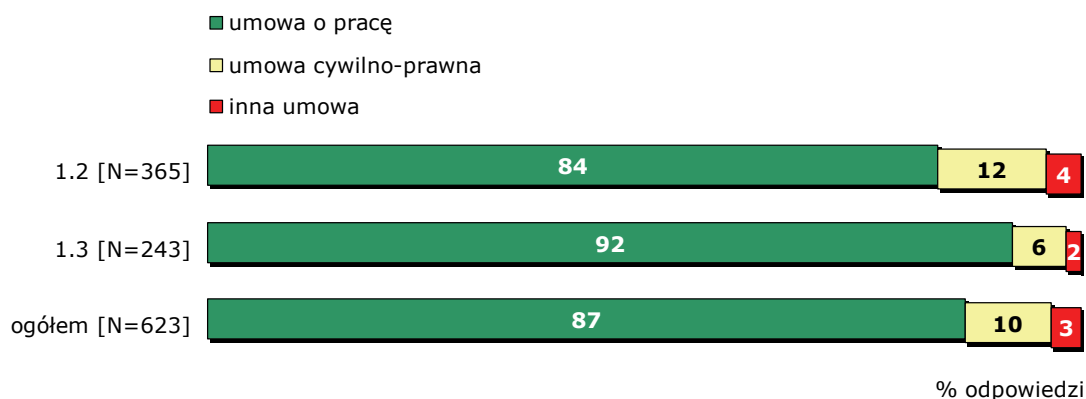
Osoby, które znalazły zatrudnienie¹⁸

Wśród beneficjentów ostatecznych, którzy po zakończeniu projektu znaleźli pracę, zdecydowana większość (87%) została zatrudniona na podstawie umowy o pracę. W tej formie częściej zatrudniano beneficjentów ostatecznych Działania 1.3 (92%), niż Działania 1.2, skierowanego do młodzieży (84%).

¹⁸ W rozdziale przedstawiono informacje o sytuacji wszystkich respondentów, którzy odpowiadając na pytanie „Czy obecnie pracuje P. zarobkowo?” stwierdzili, że pracują zarobkowo nie we własnej firmie (mając do wyboru również następujące - odczytywane przez ankietera - opcje: „nie pracuje P. zarobkowo”, „jest P. na płatnym stażu, praktyce”, „pracuje P. dorywczo”, „prowadzi P. własną firmę”). A zatem również dla tych, którzy nie zostali uwzględnieni jako pracujący przy obliczaniu wskaźnika rezultatu (oraz w rozdziale „Sytuacja po udziale w projekcie”) za względu na formę zatrudnienia inną, niż umowa o pracę lub umowa cywilno-prawna. Nie podano odrębnie wyników dla Działania 1.4, ze względu na niewielką liczbę uczestniczących w badaniu beneficjentów ostatecznych tego Działania, którzy znaleźli zatrudnienie. Odpowiedzi udzielone przez takie osoby zostały natomiast uwzględnione w wynikach dla respondentów „ogółem” (dlatego na wykresach liczba respondentów „ogółem” jest wyższa od sumy beneficjentów ostatecznych Działania 1.2 i beneficjentów ostatecznych Działania 1.3).

Wykres 33

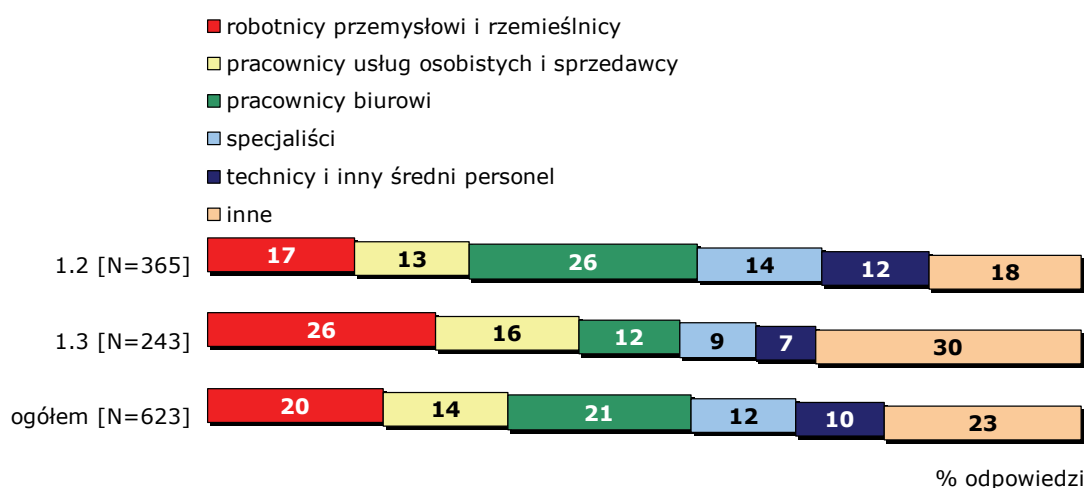
W jakiej formie jest P. zatrudniony(a)?

Beneficjenci ostateczni, którzy znaleźli stałe zatrudnienie, najczęściej podejmowali pracę w charakterze pracowników biurowych (21%), robotników przemysłowych i rzemieślników (20%), pracowników usług osobistych i sprzedawców (14%), specjalistów (12%) oraz techników i innego średniego personelu (10%). Wśród Beneficjentów ostatecznych Działania 1.2 najliczniejszą grupę (26%) stanowili pracownicy biurowi, natomiast wśród respondentów uczestniczących w projektach realizowanych w ramach Działania 1.3 najwięcej osób wykonywało pracę robotnika przemysłowego lub rzemieślnika (26%).

Wykres 34

Jaki zawód P. teraz wykonuje?

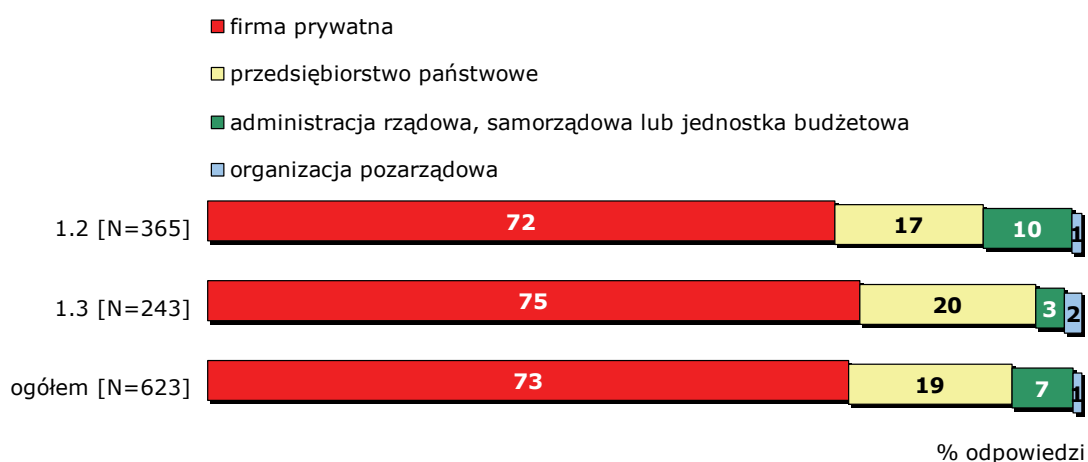

Blisko trzy czwarte (73%) respondentów, wykonujących stałą pracę, znalazło zatrudnienie w prywatnych firmach, 19% w przedsiębiorstwach państwowych, 7% w administracji

publicznej lub jednostkach budżetowych, a tylko co setna osoba (1%) w organizacji pozarządowej.

Wykres 35

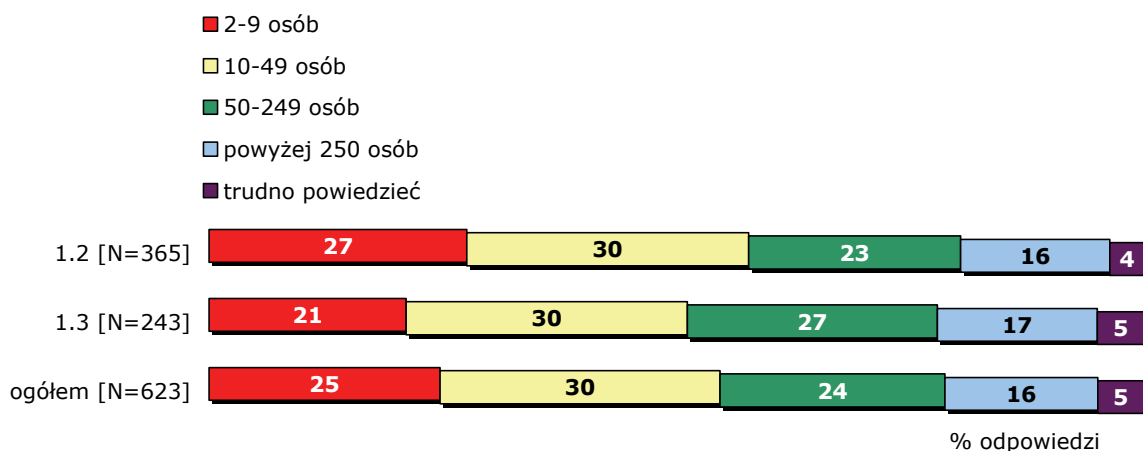
Gdzie P. pracuje?

Beneficjenci ostateczni posiadający stałą pracę, najczęściej (30%) znajdowali ją w firmach małych (liczących od 10 do 49 osób). Co czwarty (25%) respondent znalazł zatrudnienie w firmie mikro (zatrudniającej od 2 do 9 pracowników), 24% w średniej (zatrudniającej od 50 do 249 pracowników), a 16% - w dużym przedsiębiorstwie (zatrudniającym powyżej 250 osób).

Wykres 36

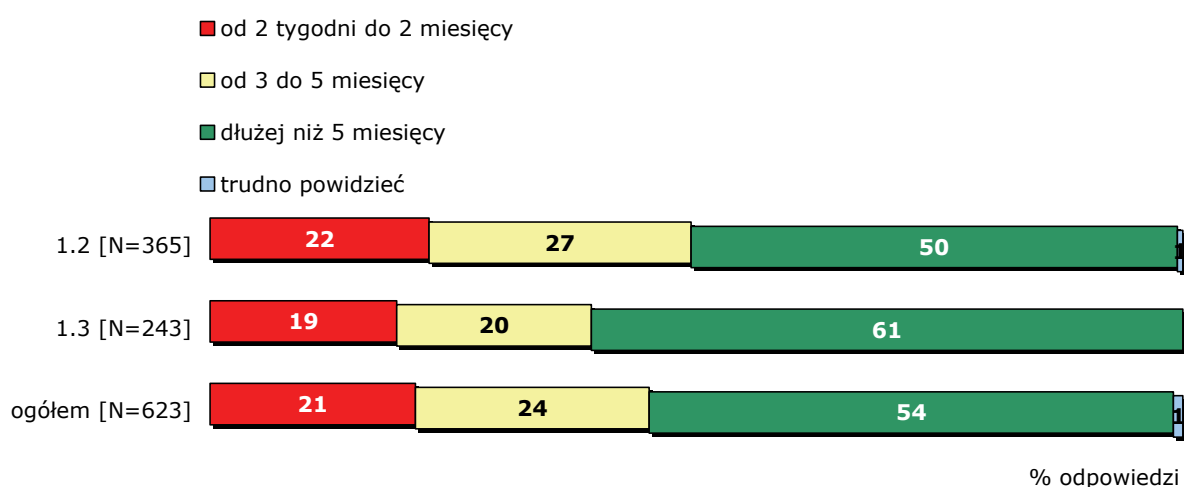
Ile osób pracuje w P. firmie?

Spośród beneficjentów ostatecznych, którzy w momencie badania posiadali stałą pracę, ponad połowę (54%) stanowiły osoby pracujące w obecnym miejscu pracy powyżej pięciu miesięcy, a blisko co czwarty (24%) respondent był zatrudniony w obecnym miejscu pracy przez okres od trzech do pięciu miesięcy. Oznacza to, że większość beneficjentów ostatecznych znalazła zatrudnienie wkrótce po zakończeniu udziału w programie i zdołała je utrzymać.

Wykres 37

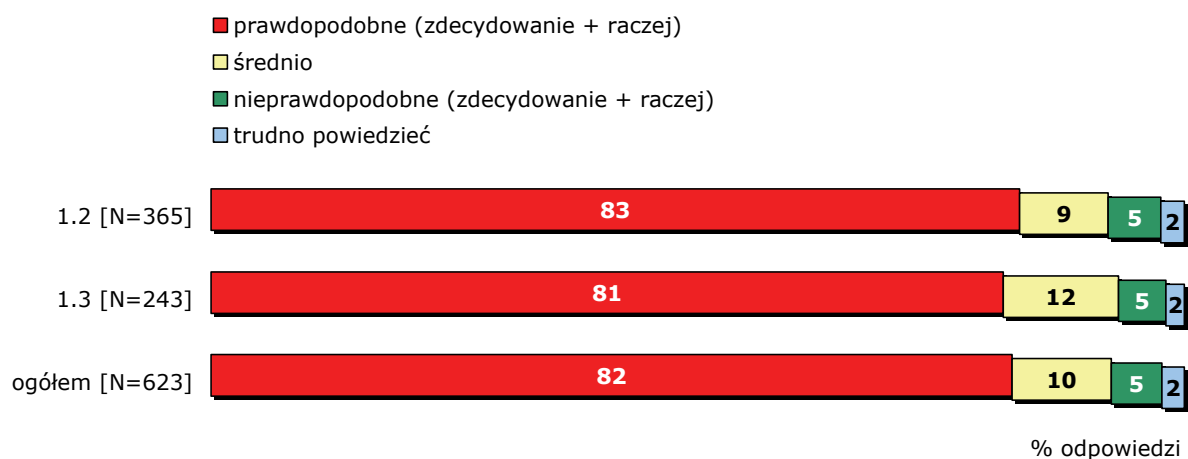
Jak długo pracuje P. w obecnym miejscu pracy?

Przeszło dwie piąte (82%) beneficjentów ostatecznych sądzi, że utrzymanie przez nich pracy w ciągu najbliższego roku jest „zdecydowanie” lub „raczej” prawdopodobne. Poczucie średniej stabilności zatrudnienia ma co dziesiąty (10%) badany, natomiast jedynie co dwudziesty (5%) uważa, że jest „raczej” lub „zdecydowanie” nieprawdopodobne, by obecny pracodawca zatrudnił go przez najbliższy rok.

Wykres 38

Na ile prawdopodobne jest, że P. obecny pracodawca będzie zatrudniał P. przez najbliższy rok?

Osoby, które założyły własną firmę¹⁹

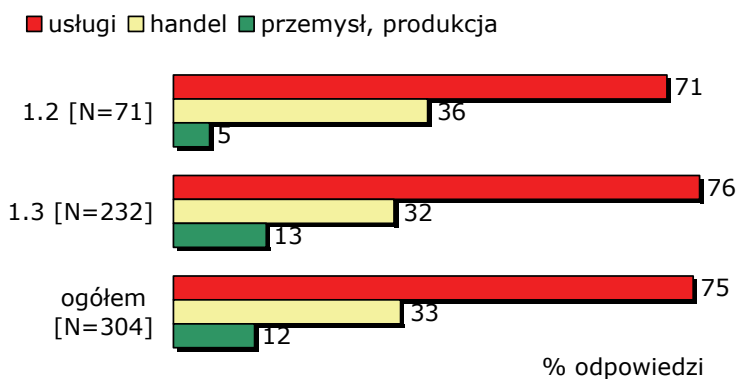
Trzy czwarte (75%) firm założonych przez beneficjentów ostatecznych działało w branży usługowej, jedna trzecia (33%) prowadziła działalność handlową, a 12% przemysłowo-produkcyjną²⁰. Beneficjenci ostateczni Działania 1.3 nieznacznie częściej, niż uczestnicy projektów realizowanych w ramach Działania 1.2, prowadzili działalność w branży przemysłowo-produkcyjnej.

¹⁹ Nie podano wyników dla Działania 1.4, ze względu na fakt, że tylko jeden respondent będący beneficjentem ostatecznym tego Działania założył firmę. Jego

²⁰ Suma przekracza 100%, ponieważ część firm prowadziła działalność w kilku branżach.

Wykres 39

W jakim sektorze działa P. firma?

Zdecydowana większość firm założonych przez beneficjentów ostatecznych, to podmioty jednoosobowe (83%), natomiast pozostałe (17%), to firmy należące do kategorii przedsiębiorstw mikro, w których pracuje do 9 osób. Firmy prowadzone przez beneficjentów ostatecznych Działania 1.3 zatrudniają pracowników nieznacznie częściej, niż te, których właścicielami są beneficjenci ostateczni Działania 1.2.

Wykres 40

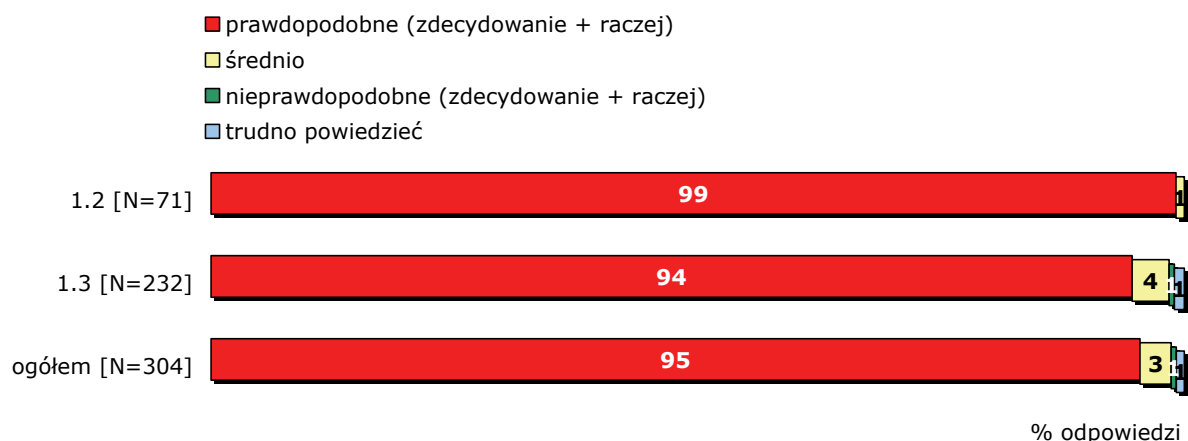
Ile osób pracuje w firmie?

Wśród beneficjentów ostatecznych, którzy prowadzą własną działalność gospodarczą, dominuje przekonanie, że prowadzone przez nich firmy zdołają utrzymać się na rynku w ciągu najbliższego roku. Aż 95% respondentów uznało to za „zdecydowanie” lub „raczej” prawdopodobne.

Wykres 41

Na ile prawdopodobne jest, że P. firma będzie funkcjonowała przez najbliższy rok?

Czynniki warunkujące szanse wykonywania przez BO stałej pracy

Aby stwierdzić, jakie czynniki warunkowały prawdopodobieństwo znalezienia stałego zatrudnienia lub założenia własnej działalności gospodarczej przez beneficjentów ostatecznych, przeprowadzono regresję logistyczną. Przedstawione wyniki, oparte na pojedynczej sesji ankiety, dotyczą beneficjentów ostatecznych, którzy zakończyli udział w projektach SPO RZL w trzecim kwartale 2006 roku. Przedstawione wnioski, dotyczące czynników zmniejszających lub zwiększających szanse znalezienia zatrudnienia lub założenia działalności gospodarczej przez beneficjentów ostatecznych SPO RZL, należy traktować jako wstępne. Sformułowanie lepiej ugruntowanych wniosków będzie możliwe w raporcie rocznym (po skumulowaniu danych z trzech sesji ankiety), oraz – przede wszystkim – w raporcie końcowym (w którym zostaną przedstawione wyniki oparte na danych ze wszystkich pięciu sesji ankiety, przewidzianych w ramach projektu „Badanie beneficjentów ostatecznych SPO RZL 2004-2006”).

Przeprowadzono dwie analizy: pierwsza dotyczyła czynników wpływających na prawdopodobieństwo znalezienia zatrudnienia, druga natomiast – czynników warunkujących prawdopodobieństwo założenia własnej działalności gospodarczej. W pierwszym przypadku z grupy objętej analizą wykluczono osoby, które założyły własne firmy, natomiast na po-

trzeby analizy czynników związanych z założeniem działalności gospodarczej wykluczono osoby, które znalazły zatrudnienie²¹.

Zmiennymi niezależnymi (wyjaśniającymi) w obu przypadkach były: Działanie, w ramach którego respondent wziął udział w projekcie, rodzaj otrzymanego wsparcia, intensywność poszukiwania pracy przed przystąpieniem do projektu i bezpośrednio po nim, miejsce zamieszkania, wykształcenie, posiadanie pod opieką dzieci, wiek, płeć, bariery utrudniające znalezienie pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie, liczba takich barier, początkowe nastawienie do udziału w projekcie, sposób podjęcia decyzji o udziale w projekcie, stopień trudności przystąpienia do projektu, stosunek rodziny do udziału w projekcie.

Nie wszystkie zmienne niezależne wykazywały istotny statystycznie²² związek ze zmienną zależną (wyjaśnianą) – w dalszej części rozdziału przedstawiono informacje wyłącznie na temat tych zmiennych, których wpływ okazał się istotny.

Znalezienie zatrudnienia

Zmienną zależną była zmienna binarna, określająca, czy beneficjent ostateczny znalazł stałe zatrudnienie w ciągu pół roku od zakończenia udziału we wsparciu²³.

Na znalezienie zatrudnienia wpływała płeć uczestników: kobiety miały mniejsze szanse na znalezienie stałej pracy niż mężczyźni. Na szanse znalezienia pracy wpływała także liczba barier, utrudniających respondentom znalezienie pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie: im więcej występowało tego rodzaju przeszkód, tym mniejsze miał szanse na znalezienie zatrudnienia.

Zarazem dwie spośród barier, wskazywanych jako przeszkody utrudniające znalezienie zatrudnienia przed rozpoczęciem udziału w projekcie, okazały się podwyższać szanse na znalezienie stałej pracy po jego zakończeniu. Były nimi: brak wymaganego przez pracodawców doświadczenia oraz wykonywanie pracy nieoficjalnej, „na podstawie umowy ustnej”²⁴. Być może osoby, które uświadamiały sobie, że brak doświadczenia zawodowego

---

²¹ Branie pod uwagę wszystkich osób mogłoby zaburzyć wyniki, ponieważ pomiędzy czynnikami, które sprzyjały podjęciu zatrudnienia, a założeniem firmy (i odwrotnie: pomiędzy czynnikami sprzyjającymi założeniu firmy a znalezieniem zatrudnienia) zachodziłaby silna negatywna zależność.

²² Pod uwagę zostały wzięte zmienne istotne na poziomie $p < 0,05$.

²³ Model, który powstał w wyniku przeprowadzenia regresji logistycznej, pozwolił poprawnie przewidzieć, czy dany beneficjent ostateczny znalazł zatrudnienie, w przypadku 60% respondentów objętych analizą.

²⁴ Wykonywanie pracy nieoficjalnej przed rozpoczęciem udziału w projekcie stanowiło natomiast czynnik zmniejszający szanse znalezienia zatrudnienia przez beneficjentów ostatecznych, którzy zakończyli udział w projektach SPO RZL w drugim kwartale 2006 roku i zostali objęci pierwszą sesją ankietowania.

istotnie zmniejsza ich szanse na znalezienie zatrudnienia, dołożyły większych starań w zrekompensowaniu tego braku poprzez udział w projekcie. Z kolei wykonywanie pracy nieoficjalnej, zmniejszające prawdopodobieństwo poszukiwania lub znalezienia zatrudnienia przed rozpoczęciem udziału w projekcie, mogło później okazać się atutem, ze względu na zdobyte praktyczne doświadczenie oraz kontakty zawodowe.

Szanse wykonywania stałej pracy pół roku po zakończeniu udziału we wsparciu podwyższała aktywność w poszukiwaniu pracy przed przystąpieniem do programu: im aktywniej dana osoba poszukiwała pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie, tym większe miała szanse na jej znalezienie po zakończeniu wsparcia.

Spośród form wsparcia, z których korzystali beneficjenci ostateczni, szanse na znalezienie zatrudnienia zwiększały szkolenia lub warsztaty zawodowe, uczące wykonywania konkretnego zawodu, staż²⁵ oraz pomoc w znalezieniu stałej pracy. Jeden rodzaj wsparcia okazał się negatywnie związany ze znalezieniem zatrudnienia: były nim szkolenia lub porady jak szukać pracy. Należy zaznaczyć, że analiza została przeprowadzona na grupie osób, z których każda otrzymała jakieś wsparcie, dlatego wynik ten nie dowodzi, że szkolenia lub porady jak szukać pracy zmniejszały szanse na znalezienie zatrudnienia przez osobę, która z nich korzystała, w porównaniu z sytuacją, gdyby nie była objęta tą formą wsparcia.

Można przypuszczać, że wsparcie, które okazało się negatywnie związane ze znalezieniem zatrudnienia, okazało się mniej skuteczne, niż inne formy pomocy. Jednak również taki wniosek należy formułować ostrożnie. Należy pamiętać, że poszczególne grupy beneficjentów ostatecznych były obejmowane różnymi rodzajami wsparcia. W związku z tym zależność pomiędzy daną formą wsparcia a znalezieniem zatrudnienia może być pozorna – zmienną pośredniczącą może być przynależność beneficjenta ostatecznego do określonej grupy osób objętych wsparciem.

Na przykład: szkolenia uczące wykonywania konkretnego zawodu nie były prowadzone w ramach Działania 1.4, a zarazem beneficjenci ostateczni tego Działania znajdowali zatrudnienie rzadziej, niż beneficjenci ostateczni pozostałych Działań objętych badaniem²⁶ – pozytywna zależność pomiędzy szkoleniem zawodowym a znalezieniem pracy może być, przynajmniej w pewnym stopniu, pochodną tej sytuacji.

---

²⁵ Udział w stażu stanowił czynnik zmniejszający szanse znalezienia zatrudnienia przez beneficjentów ostatecznych, którzy zakończyli udział w projektach SPO RZL w drugim kwartale 2006 roku i zostali objęci pierwszą sesją ankiety.

²⁶ Przy czym, zważywszy ogólnie trudną sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy, nie wydaje się prawdopodobne, żeby było to głównie skutkiem nieobjęcia beneficjentów ostatecznych Działania 1.4 szkoleniami zawodowymi w ramach SPO RZL.

W celu zweryfikowania, czy związek danej formy wsparcia ze znalezieniem zatrudnienia nie wynika w rzeczywistości ze stosowania (lub: niestosowania) tej formy wobec beneficjentów ostatecznych poszczególnych Działań, adresowanych do osób o zasadniczo odmiennej sytuacji na rynku pracy, wskazane byłoby przeprowadzenie analiz oddzielnie dla beneficjentów ostatecznych poszczególnych Działań, oraz/lub oddzielnie dla poszczególnych grup - wyłonionych za pomocą segmentacji - różniących się kombinacją cech demograficznych, warunkującą szanse znalezienia zatrudnienia. Przeprowadzenie tego rodzaju analiz jest przewidziane po skumulowaniu danych z trzech oraz wszystkich pięciu sesji ankietowania przewidzianych w ramach projektu badawczego.

Tabela 1

Czynniki wpływające na szanse znalezienie zatrudnienia (wykluczono osoby prowadzące własną działalność gospodarczą)

ZNALAZIENIE ZATRUDNIENIA	
Czynniki zwiększające szanse	Czynniki zmniejszające szanse
(+/-) liczba przeszkód, utrudniających znalezienie pracy: im więcej ich było, tym mniejsze szanse	
(+/-) płeć: kobiety miały mniejsze szanse	
(+/-) intensywność poszukiwania pracy przed uzyskaniem wsparcia: im wyższa, tym wyższe szanse	
(+) wsparcie: szkolenia lub warsztaty zawodowe (uczące wykonywania konkretnego zawodu)	(-) wsparcie: szkolenia lub porady jak szukać pracy (na przykład jak napisać życiorys)
(+) wsparcie: staż	
(+) wsparcie: pomoc w znalezieniu oferty stałej pracy	
(+) bariera przed rozpoczęciem udziału we wsparciu: wykonywanie pracy „nieoficjalnej”	
(+) bariera przed rozpoczęciem udziału we wsparciu: brak doświadczenia, wymaganego przez pracodawców	

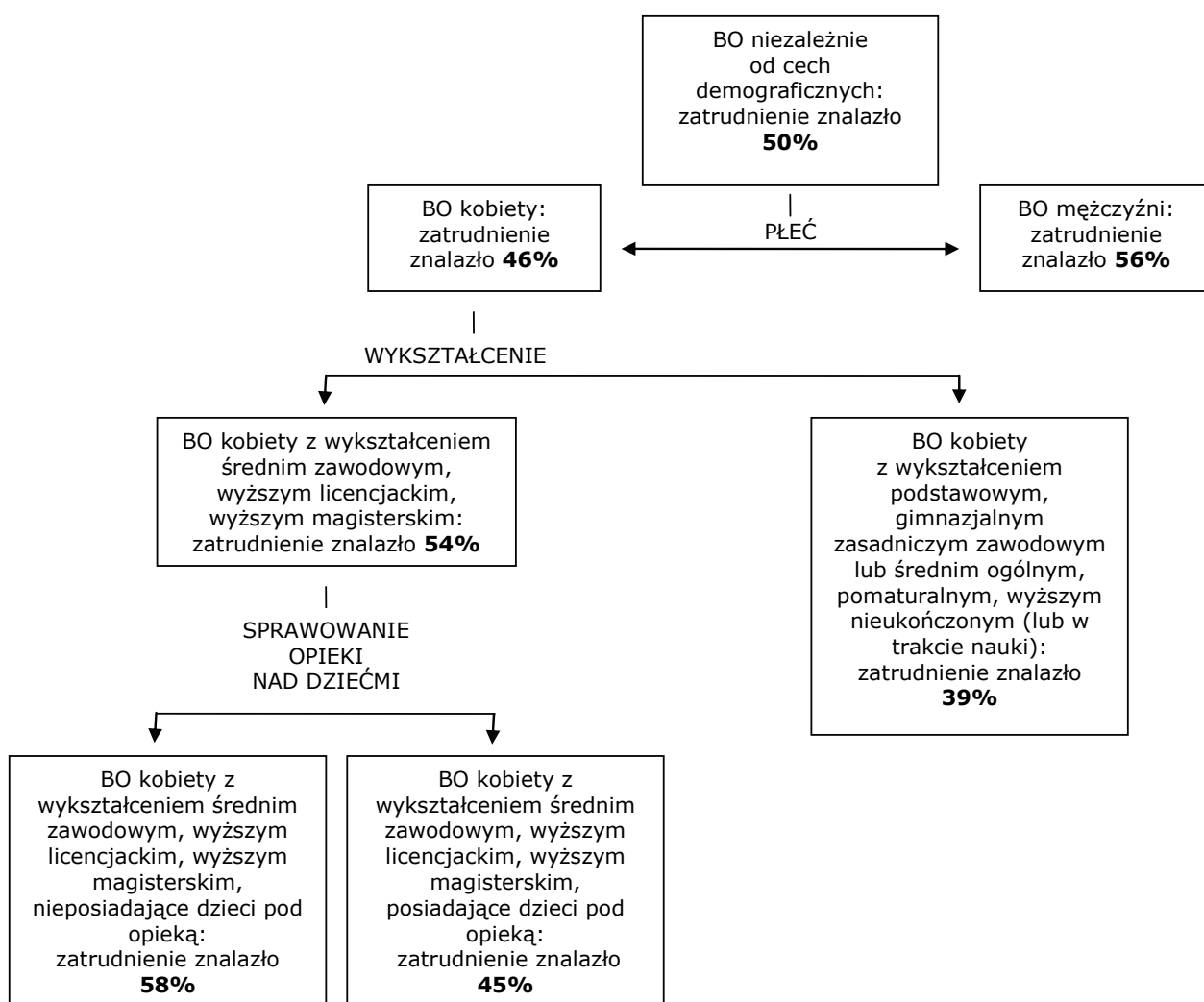
W poszukiwaniu czynników warunkujących szanse znalezienia zatrudnienia przeprowadzono również segmentację. W wyniku segmentacji na podstawie zmiennych demograficznych (takich jak płeć, wielkość zamieszkiwanej miejscowości, wykształcenie, posiadanie pod opieką dzieci, wiek), wyodrębniono grupy, w których odsetek osób, które znalazły pracę, istotnie się różnił.

Pierwszą zmienną różnicującą badaną grupę jest płeć. Odsetek osób, które znalazły zatrudnienie, wśród mężczyzn wyniósł 56% a wśród kobiet 46%. Wśród kobiet istotną zmienną grupującą było wykształcenie. W segmencie kobiet z wykształceniem średnim

zawodowym lub wyższym (licencjackim lub magisterskim) zatrudnienie znalazło 54%, natomiast w grupie kobiet, które legitymowały się wykształceniem na niższym poziomie - 39%. Wśród kobiet z wykształceniem średnim zawodowym lub wyższym (licencjackim lub magisterskim) kobiety nie posiadające pod opieką dziecka znajdowały zatrudnienie częściej (58%) niż kobiety opiekujące się dzieckiem (45%).

Schemat 1

Segmentacja ze względu na cechy demograficzne warunkujące prawdopodobieństwo znalezienia zatrudnienia (wykluczono osoby prowadzące własną działalność gospodarczą)

Założenie własnej firmy

Zmienną zależną była zmienna binarna, zawierająca informację, czy beneficjent ostateczny po około pół roku od zakończenia udziału w projekcie prowadził działalność gospodarczą. Skonstruowany model na podstawie informacji o osobie objętej wsparciem oraz jej sytuacji, a także o projekcie, w którym brała udział, przewidywał, czy udało się jej założyć firmę²⁷.

Szanse na założenie własnej działalności gospodarczej podwyższało otrzymanie środków na ten cel oraz połączenie dotacji z poradami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej. Szanse na prowadzenie własnej działalności gospodarczej zmniejszało natomiast wsparcie w postaci kursu komputerowego, stażu oraz zatrudnienia dofinansowanego – przynajmniej dwie ostatnie formy wsparcia przygotowywały raczej do znalezienia zatrudnienia, niż założenia własnej firmy. Szanse założenia własnej działalności gospodarczej obniżało również występowanie, przed rozpoczęciem udziału we wsparciu, bariery w postaci braku doświadczenia wymaganego przez pracodawców.

Tabela 2

Czynniki wpływające na szanse założenia działalności gospodarczej (wykluczono osoby pracujące, ale nie we własnej firmie)

ZAŁOŻENIE WŁASNEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	
Czynniki zwiększające szanse	Czynniki zmniejszające szanse
(+) w wsparciu: pieniądze na rozpoczęcie działalności gospodarczej (+) w wsparciu: porady lub szkolenia dotyczące prowadzenia firmy	(-) w wsparciu: zatrudnienie dofinansowane (-) w wsparciu: kurs komputerowy (-) w wsparciu: staż (-) bariera przed rozpoczęciem udziału we wsparciu: brak doświadczenia wymaganego przez pracodawców

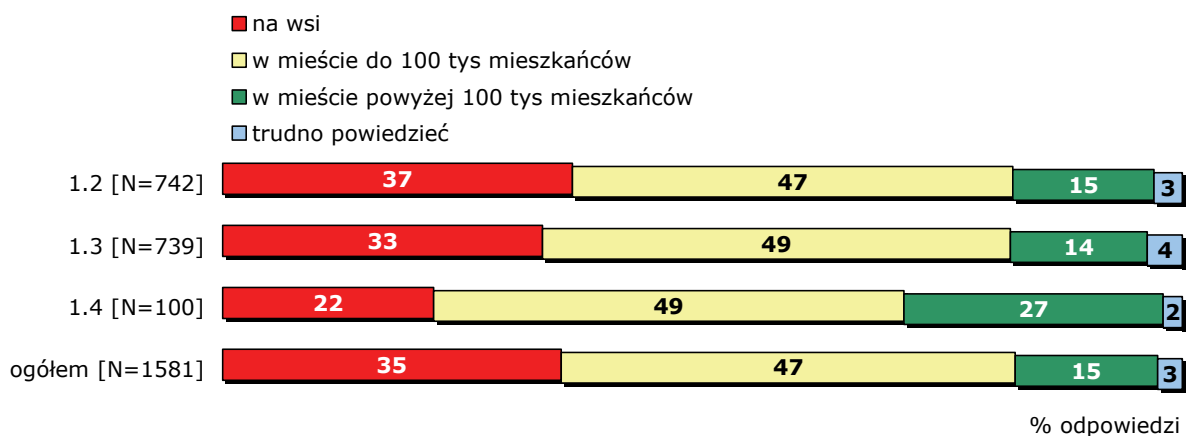
²⁷ Przewidywania te były poprawne w 97%. Należy zaznaczyć, że wskaźnik świadczący o dobrym dopasowaniu modelu wynika w znacznej mierze z faktu, że osoby, którym przyznano pieniądze na założenie firmy, były zobowiązane do jej prowadzenia przez określony czas po zakończeniu udziału w projekcie – stąd otrzymanie wsparcia w takiej formie było dobrym prognostykiem prowadzenia działalności gospodarczej.

Charakterystyka beneficjentów ostatecznych

Blisko połowa (47%) respondentów zamieszkiwała miasta do 100 tys. mieszkańców, ponad jedna trzecia (35%) beneficjentów ostatecznych mieszkała na wsi, a 15% badanych stanowili mieszkańcy dużych miast, powyżej 100 tys. mieszkańców.

Wykres 42

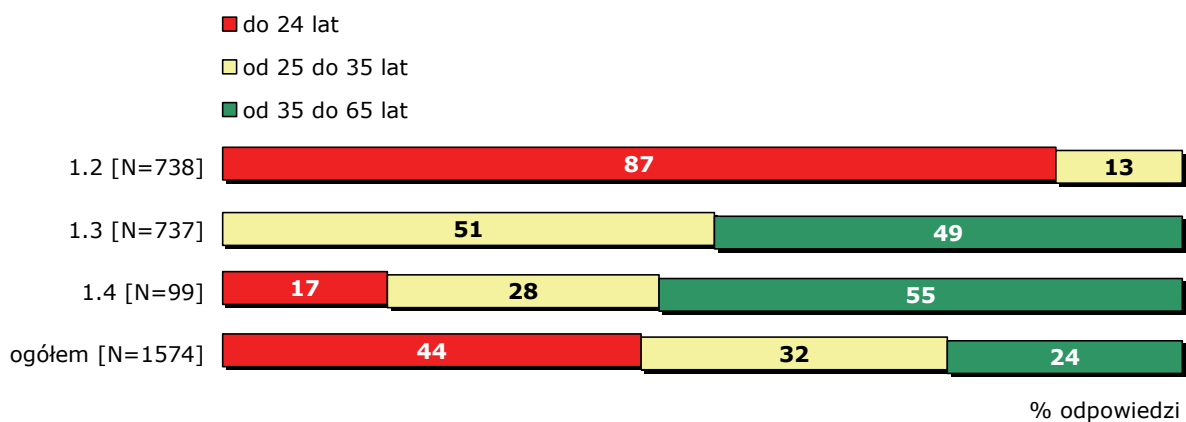
Czy mieszka P.:

Wśród beneficjentów ostatecznych najliczniejszą (44%) grupę wiekową stanowiły osoby, które nie ukończyły 24 roku życia. Blisko jedną trzecią (32%) respondentów stanowiły osoby z kategorii wiekowej 25-34 lata, a 24% - osoby powyżej 35 roku życia.

Wykres 43

Wiek

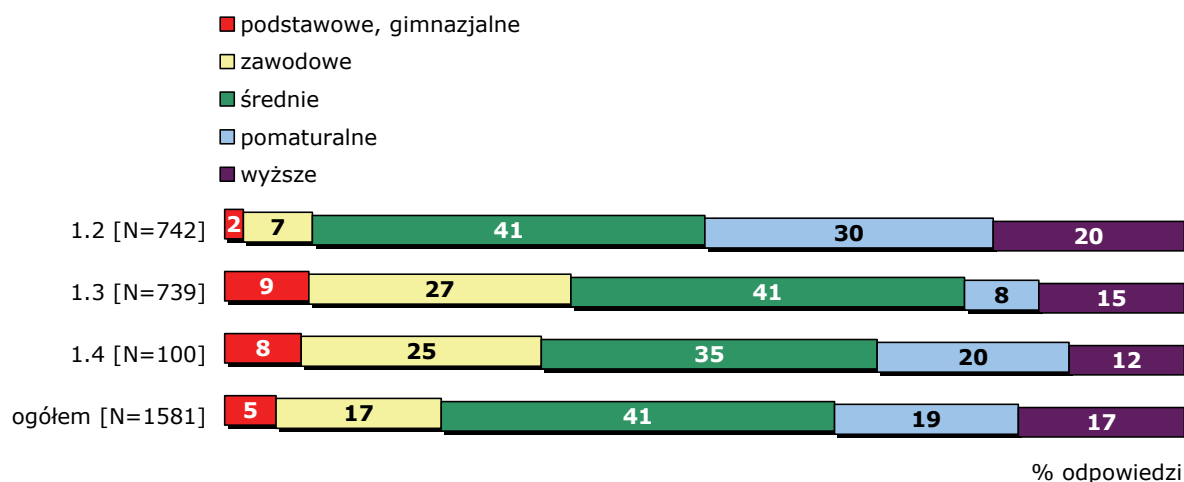

Beneficjenci ostateczni najczęściej (41%) charakteryzowali się wykształceniem średnim. Ponad dwukrotnie mniej liczne były grupy beneficjentów posiadających wykształcenie

zawodowe (17%), pomaturalne (19%) lub wyższe (17%). Co dwudziesty (5%) respondent miał wykształcenie najwyżej gimnazjalne. Najlepiej wykształcona była młodzież, uczestnicząca w projektach w ramach Działania 1.2.

Wykres 44

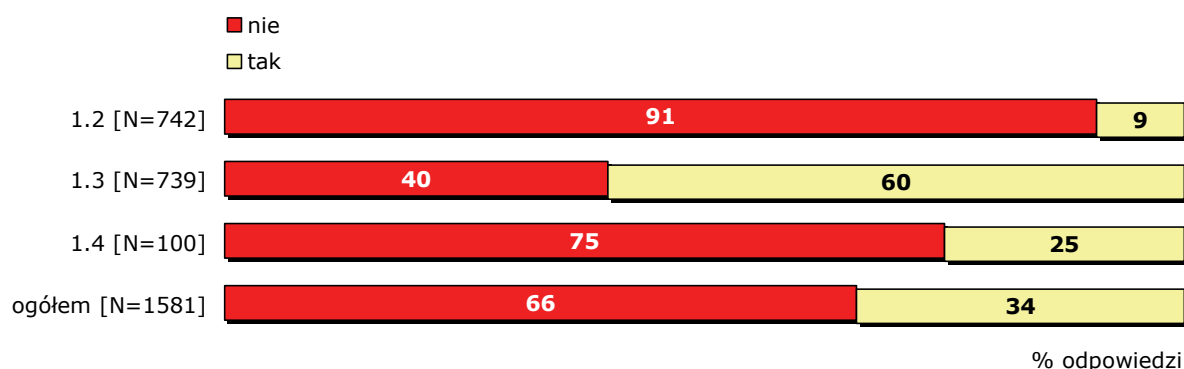
Jakie jest P. wykształcenie?

Okolo jedna trzecia respondentów (34%) sprawowała opiekę nad dziećmi – z czego 13% nad co najmniej trojgiem. Odsetek osób opiekujących się dziećmi był najwyższy wśród beneficjentów ostatecznych Działania 1.3 (60%).

Wykres 45

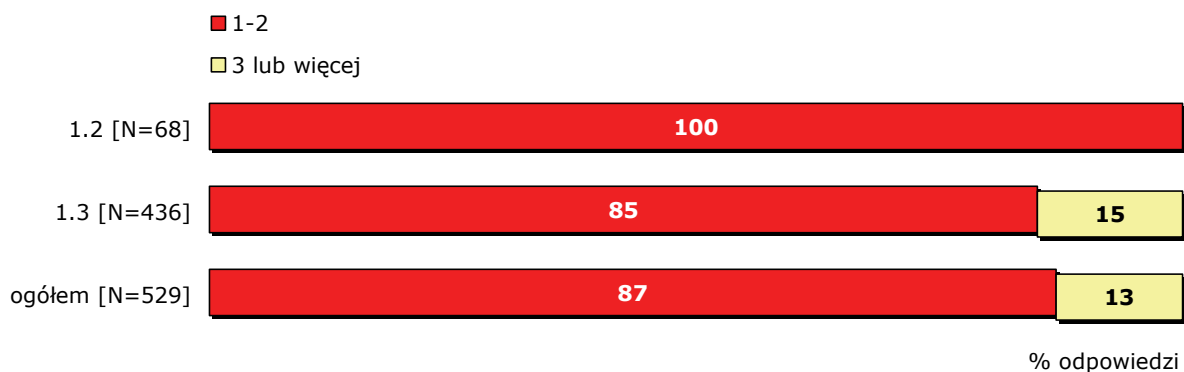
Czy ma P. pod opieką dzieci?

Wykres 46

Ile dzieci ma P. pod opieką?

(pytanie zadawano wyłącznie osobom sprawującym opiekę nad dziećmi)

Najliczniejszą (46%) grupę stanowią beneficjenci ostateczni, których miesięczny dochód netto na osobę w rodzinie nie przekracza 500 złotych. Ponad jedna czwarta (29%) respondentów zadeklarowała miesięczny dochód pomiędzy 500 a 1000 złotych, a 7% - powyżej 1000 złotych.

Wykres 47

Jaki jest miesięczny dochód netto na osobę w P. gospodarstwie domowym?

